

מוסף מיוחד

שנה לפטירתו של הרב
עדין אבן ישראלי שטיינזלץ

מקור ראשון

י"ד באב תשפ"א 23.7.2021

כאשר התלמוד ושר
הטבחות נפגשים
ביבקה קלין, 4

התוודות חסידית
עם יאיר שרכי
אלת כהנא, 14

**"כל זמן שהנר שלי דולק,
אני שומר על האש דולקת
ומנסה להדליק אחרים"**

"אני משכית בים
התלמוד בזכותו"
הסופר חיים באך
ואנשי רוח על
ספריו של הרב, 8

היו שקראו לו הרב עדין, ככה פשוט

דעתן רודריגז
איור: שמעון אנגל

בתיאטרון מן הסוג זהה.
עד כמה שהדברים היו
לפועמים פשוטים, קשים
כגירים, הוא אמר לך את
מה שאתה צריך לשמעו. עז
הוא אמר מה שיכول
לומר, אדם עם כתפיים
כ אלו, עם רוחב כוہ, עם
הבנה מkapת, אדם שקשה
למزاו.

ואחרים כינו אותו פשוט, הרבה. הרי את מי עוד
אפשר באמת לשאול על הכל, ולקבל תשובה richtigית.
כמה טרה לנסוע, לעמוד ולדבר, לזראות לנו שאנו
ירודעים, על כל פנים לא מספיק. אדם מהלך בעולם,
ואומר שצלם אלוהים הוא לרעת. לדעת באמת. מותקף
היה יותר יהורי, מתווך יראת שמים. והוא היה אומר, כל
יהוד ציריך לדעת לפחות, ארבעה ספרים: תנ"ך תלמוד,
זה ש"ע. אחר כך גם שאל מי כאן קרא הארי פוטר,ומי
יודע את זה ולמה זה כך, ומה אתם אמורים, אה? ואיך
אפשר שלא. שלא נהייה תחפוי אדרמה, שלא נהייה סתם.
אולי ראתו אותו להרף עין, בטילת, בזוג, בשעות
הקטנות של ליל שבת. אולי אתה רק מהרדר בו, יודע.
יש אדם אחד בירושלים, שבו מתקיים צורת יהורי. ואם
אני לא יודע, ואם אנחנו לא מספיקים, יש מישחו שירודע
את התורה כולה. שנשא את משא היהדות בכל איבריו.
והוא יודע מה הוא עשה. אויל מספיק שיהיה אחד
כהה בדורו. ואנחנו, נהייה אפשרו על הרץ, מתאמצים
להתקדם בעקבותיו.

יש יהורי, שחי כמה מה הרכות מכאנן. ואצלו יושבים
בראש התלמוד והנתן"ך, אסטרופיזיקה, וכימיה
דוסטובייסקי ואסימוב, ראשונים אחרוניים, מוזיקה
וסרטים, אנקודות היסטוריות אוטוריות, ועוד מיליון
ואחד דברים. והכל בכיפפה אחת. והוא מחזק את הכל,
מבלי לאבד את הראש, מבלי לאבד את הלב. והוא עדרין
לא מרוצה ולעת עתה וגם מחר הוא איננו נח. אם אפגוש
בו, אולי אלך אליו, מה אשאל אותו. ומה הוא היה חושב.
איש יושב, בחדר אפוף עשן, מולו ערמות הספרים
מתגבחות. אם הכוירו לו, אבל משחו מהבוקה. הוא
באמצע. תמיד הוא באמצע מפעל אידיר מדדים, ישב
ושותה קפה עם חמץ כפויות סוכר. הקפה כבר התקר
מןמן, והוא עדרין רכן על הספר. כבר אמצע הלילה
ואשתו יושבת ומתחינה לו שיחזור, אולי עוד שעעה אויל
עוד שלוש שעות. יש עוד דבר אחד שהוא רוצה לעשות.
ואין אדם אחר שיעשה זאת. היה בינו אחד, בדמות אדם,
שכתמצית לבו ובשתי זרועותיו דחף את הרקיע עוד
ועוד למעלה, דבריו עוד נלחשים כאן נוקבים בסלע
הקשה, וחולמותו עגן קשור על ירושלים.

איש אחד היה בירושלים.

אם ידעת את רוחותיה אפשר ופעם פגעת בו דרך
הילוך. מרחוק היה נראה לך, בהליךתו המדורה
בצדתו הנמוכה. גוף בשור ודם, מעט צנום וקצת כפוף,
שמקפל כמו בארכיטקטורה ניסית קומות מפותלות עד
אין קץ, שנושא הרבה למעלה מהירה שאפשר לשער.
הרבות שטינצ'ץ קראו לו. כשהתקרב כבר עליה בר ניחוח
הטבק שנדרף ממנו, יכולת להישבע שאפילו בשבת, הаг
עליו רישומה הדק של המקטרת. כריחה של חכמה
עתיקה שהתיישנה שנים ארוכות ביחסו דעת, ביעוץ
עקשני לא גובל. כסמן לאש הלבה שתחת חליפה
ישנה וכובע עם זווית שכורה, בערה תמיד ולא אוכלה.
תחללה היה העיניים, היהת בהם התרזצצות של לילד
המתפלא על העולם, שכרגע ראה דבר קסם, ומתוך
סקרנות עצומה רוצה לתהות איך, האם גם שמתה
לב לכיוון תוצאות של הכוכבים? לתנועת הדברים
סביר הפרה? ולמנגנים המשוכלים עד פרט פרט
היצרים את אותו הפלא. האם ידעת על קיום של
יהודים שונים ומשונים המסתובבים בעולם הזה. הנה, יש
לו סיפור כזה על אחד מהם, סיפור שכדי לשמו. היה
בזמן נערים שמכונן לנער מערליים, גיגנונים ומוסכמות,
או בורות ועצלנות שהתאבקו בדרכו של אדם ברגני
בגיל העמידה. ובזווית העין הסתרה לה אותה בת חוק,
שמונייה רבנים ממוקם המוגל והנתן. שמחפשות היכן
עלקוון כדי להעיר, לצחוק כדי לשחרר, מעולה הכביד
של החסיבות העצמית ודמיוני הכוח. אם היטבת להביט
בזמן עוד, מצאת בהם רודך, השתתפות בצער, ואת עומק
המבט של מי שראה הרבה כל כך, ולמרות שמדובר לא
ויתר לו, הוא יודע עד כמה זוקק האדם לנחמה.

היו שקראו לו הרב עדין, ככה פשוט. מה שאולי
מעלה על הדעת את הנער עדין, ואיך חתר לבדוק אל
אלוהין. איך לימד את עצמו את כל הש"ס עוד בטרם
החל לשמור מצות, שכבר בגיל עשרים היו מצטופפים
נשיםאים אינטלקטואלים ומושורדים ללימוד תורה מפניו.
אם תביחס בו לא יעלה בידך לחבר את הדברים, אל
תנסה להסביר איך הוא מספיק הכל. אנשים נסועים מאות
קילומטרים כדי לחוץ בתופעות טבע נדירות, שנוצרו
בתנאים נוראים, אתה יוצא לרחוב והנה הוא מולך.
שלחבת כו שנדלקה מלאיה.

ואז התהnil לדבר איתך, הוא לא חייה, היה לו מה
לומר. הוא ראה אותך מיד. אבל לא כפי שאחרים רואים
אתך. אבל הוא דיבר, ואתה תזכור מה הוא אמר. אתה

שנה לפטירתו של הרב עדין אבןישראל שטינצ'ץ

מקור ראשון

עורך: צביקה קלין עיצוב: הדר אפק-סיג, מוטי טל

עורכים: אלקנה ארליך, אברהם שפירא

עורך צילומים: אופיר דוד עיבוד תמונה: רינה נקונצ'ני

מנהל סחר: אודו לוקר מנהלת מדיה: שירן כהן

מחלקה מסחרית: חנה לויינובק, אורלי דהן

גרפיקה מודעתות: אביה תקווה, יעל גניצ'ט

צילום השער: מרקו דשייב

lezmanit moduot: 077-7277828

אין המערכת אחראית לתוכן המודעתות, ט.ל.ח.

02

כען קשור על ירושלים

סיפור קצר

דעאל רודריגז

03

ספר סופר ומספר

נתונים ופרטים על פועלו

04

רב בלתי אמצעי

מה לא הספיק בחיו?

צביקה קלין

06

סתטוס רב פעלים

סיפורים אישיים מקבוצת הפיסבוק

08

נחלים בוערות

אנשי רוח על ספרים שהדרילו אותם

10

פרדוקס שטינצ'ץ

לקט ראיונות מהארץ ומהעולם

12

שטיינצ'ץ 3.0

מחברים לדור הבא

שילה פריד

14

לחים, לחים

מתועדים, שנה לפטירתו

אילת כהנא

דעאל רודריגז הוא משורר וסופר, מלמד ספרות

ויודע במסגרות שונות ומגוון סדנאות כתיבה.

הרב שטיינזלץ כתב גם:

- 2 רומנים בלשדים,
- 2 ספרי מדע בדיוני,
- 3 מחזות ועשרות שירים

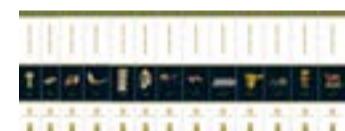
13 השפות שאליהן תורגם ספריו
הרב: עברית, אנגלית, צרפתית,
פורטוגזית, איטלקית, הולנדית,
שוודית, גרמנית, ספרדית, פרסית,
סינית, רוסית, טאיאוואנית, פולנית

Es Fr
De עבָע

מספריו הודפסו
145,673
עמודים

חייב יותר מ-500 ספרים
שנמכרו בכ-5 מיליון עותקים

את הביאור לתלמוד הבבלי כתוב הרב
במשך 45 שנה, מ-1965 עד 2010

המגzin האמריקני "טיים" כינה אותו

||
גאון שצומח
פעם במלניום

קיביל תואר דוקטור לשם כבוד מ-9 אוניברסיטאות:

לא על התלמוד לבדו

צורך לשמעו. בערב אחד בחדרו היו יכולים להיכנס אליו בוה אחר זה רב קהילה צער, דיפלומט אירופי ואישה קשת ים שזוקקה לאוון קשברת.

בראיונות שהעניק שטיינולץ בארי ובכ"ל נתן לראות מצד אחד את העומק ואת רוחב ידיעותיו, ומайдך כיצר התאים עצמו לקהל העיר. "איתנו תלמידים הוא מילא היה מדבר בשפה נטולת מיליות וריקה מציטוטים או ניסודותרפיין, אבל כשהיה צריך הוא היה משנה לגמורי את צורת הדיבור שלו ומטבל את דבריו בבדրים הלקוחים מהעולם התרבותי של שומעו". כר, הריאה בבית הכנסת בטבלשי שבגיאורגיה הייתה שונה בחלוטין מחרצאה בנושא דומה במכון הוראה בפריז או בקהליה רפורמייה בארא"ב.

"הוא היה אחד הדובנים החידים בדור הזה שהיה למשה אנטולקטואלי לא רק מבחינת הידיעות וההיקף, אלא גם מבחינת הפוזיציה. הוא נihil קשיי יידיעות עם גדריה מגוננת של אנשי רוח, ספרות ומדע ברוחם העולם, קשרים פרטיים שלפעמים הבשילו לכדי שיתוף פעולה או קיודם פרויקטים למען היהדות".

משי כמו השולחן

הרבי שטיינולץ, בספרים תלמידיו, לא היה מסוגל לילכת לישון אם היו בספרים בחדר, כיון שהוא נשמר אליו כרי לקרוואותם. הוא היה נטה לקרוא בשיקחה כל דבר שהיה מונח לפני, והוא כל מילא. אימא לתלמיד ב"מקור חיים" שהחלתו אליו בטיסה, ספרה שהוא קרא כל הדריך את מגזיני האופה המוציאים, מכל המשפט. היא הייתה בהלם להיווכח שהרב מתמצא גם בענייני אופנה. הוא הקפיד להתעדכן בחזרות בארץ ובoulos. "חו לו בבית את כל העיתונים. בשבת לא קרא אותם כלל, אבל במוש"ש עבר על כולם, לגמרי, מעמוד השער ועד העמודים האחרונים, כולל מדרוי הספרות".

יאאל שפיין מספר שכחיו בכיתה י' הרב בון אמר לנו, איך אתם לא יודעים את זה? אתם קנויקים (כינוי מולול לדתך צד מוחין; צ"ק), מה, לנו חבר שהוא מומחה לטניס וניסח 'להפל' את הרבה עם תוצאות של הליגות השונות, אבל לא הצליח".

באחת הפעמים כאשר תלמידיו מתהו על מה שהוא נראה בעיניהם "בבובו ומן", הענק להם הרב שיחה ארוכה ומותתקת שנסבה על הפסיק במשל "וומבקש ה' בינו כל".

"חו לו מבון צד פרט, איש מאוד, שבו כמעט לא שיתף את סובביו. בראש ובראשונה היה את כל מה שאפשר לקרווא לו עכבות ה' הפרטנית של. הספק הילמוד והתובעניים שבhem דרש מעצמו לעמוד, במקביל לכל שר הדברים שעשה: היסומים השנתיים על התלמוד היבטי, היישומי, השולחן ערוד וספר הזוהר, ומעבר להה עכבות התפלילה שהיתה אצלו, מנורו, אחת מנקודות היסוד של ההוויה שלו. הוא היה עמוד שעות על גבי שעות בריכוז ובעמיל גדול, חותר לנקודות התמציאות, לנקרה שבה כלשהו 'הקב"ה' ממשי אצלי כמו השולחן הזה".

"זה היה מהזה יוצא דופן לראות אותו מתפלל. כשהיה מדבר על הקב"ה היה מתחילה לעיתים לדמעו בתרgesות. בשנים שלאחר השבח היו לו הרבה פחות שבסות הגנה. הוא היה עולה לتورה ומתחילה לדמע מפטרת רחל או לסתות ממעםך הר סני. והיה עוד צד של ריאת טמיים פושטה, אמונה פשיטה ושםה של מצוות. בנשיקה שהיה נתן למרא באסופה הלימוד, היה נחשף לרגע עמוק הקשר שלו למגרא, ל gambra, לתורה".

הטמפרטורה של עם ישראל

כל ימי היה עסוק הרב שטיינולץ במצוות של העם היהודי. הבעיות של הדתות ושל הדתים, של המדינה ושל הציונות, של יהדות התפוצות בכל מקום, היו עבورو נושא לדאגה עמוקה. "הייתה לו מין אבססיה ליהודים, אפשר לומר שום דבר יהודי לא היה ודלו.

שלילiosa אותו בתהlixir היו רבענים חסידי חב"ד בירושלים. רק לאחרונה התפרסם מכתב שליח הרבי מלובביץ' לאחד מחסידי חב"ד בכירה, ובו תיחס לכך שקיבל מכתב מ'צער שמתלבט בשאלות, וביקשו לדאגן. שטיינולץ סים את הש"ס עוד לפני שהשלים את תהליך החזרה בתשובה. הוא היה פנומן אינטלקטואלי, קריא מכל הבא ליד ורכש ידיעות נכבדות בתחומיים רבים. חזותו בתשובה בתקופה שבה צעד כהו כמעט לא נשמע, לא הייתה מעבר מעולם חרטוי אחד לשמנוח אלא מוחלך שמכפיף את כל אישיותו והוויתו לאידיאל דת ואחד ייחד. בתקופה זו, כך בספרים תלמידיו, חי שטיינולץ חיים דתיים בעלי מתח גבוה. "הרברים שכותבים בספר היחסות על 'בבקות', על אין עוד מלבדו ועל 'בכל דרך דעתו' היו מכובדים תוכניות עבודה ממשית ותובענית להדריך. כמובן מוסים הוא ינק כל ימי מתקופה זו".

בסביבות גיל 15 הגיעו שטיינולץ וספריא את "اخחות שלhalbתייה", וכמה שנים לאחר מכן החלו השניים להפיק ולהפיץ ירחון בשם "רשפים" – ספרותם בתבילה בעליום שם ונוועד ליצור תיסעה דתית רוחנית בשכבות המשכילות של הנער היישרלי דאו. העיתון זכה לפרסום רב כאשר רocketor הראשן של האוניברסיטה העברית, שמואל הוגו ברגמן, תיאר את "רשפים" בעיתון "דבר" כ"תופעה רוחנית מرتתקת". "הם רצו לחולל 'רנסנס דת' כפי שהם הגדרו זאת אג. מתרמת היהת להפוך את השאלות והורתית, במובן הligioyo החסידי והמוחלט של המילה, לשאלות המרכזיות של סדר היום הלאומי. בספרים הקדים את זמנו בערך בחמשים שנה. רוכב השאלה הנגדירות עת בחלו של העולם הרותי, ובעיקר בעיתת השניות הנפשית של האדם המודרני, עלו שם במלוא חריפותם ובהירותם. הם טענו שה:leftון לא בוא מודילול של היהדות לערכים מוקבלים, אלא דוקא מהתירה עיקשת אל חיים דתיים בעלי מתח גבוה".

שיעור בחסידות לאליה החילונית

שטיינולץ היה מקורב בין השאר אל הרב אברהם חז, רב שכנות ביתחכרם ומרבני הצינות הדתית ותב"ד. הרב חז הרים שיעור חסידות שבועי בביתו. לאחר פטירתו של הרב חז בשנת 1958 קיבל השיעור את השם "חווגי חן למשות חב"ד". אל השיעור הייתה מתקבעת העדית האנטלקטואלית של ירושלים. כשוחרר שטיינולץ היה בן עשרים, והוא הומן על ידי הרב ווין למסור את השיעור באופן קבוע. בשיעור למד הרבה את הטקסטים היסודיים של חסידות חב"ד, ספרות שמעט לא נלמדה או מוחז להוגים חסידיים סגורים. הרוב הסביר את הרעינות החסידיים באמציאות דוגמאות מעולים הטעבע, מהפסיכון והמהഗות העולמיות, וכך לא רק כבש את לבבות משתתפי השיעור אלא למשעה יציר תרגום תרבותי של העולם החסידי היישן לכלים מודרניים. השיעור, שעבר בשלב קלשו אל בית הנשיא ולמן ש"ר, הפך את הרב לדמות משפיעה במעגלים הולכים וגודלים.

יאאל שפיין, הכותב בימים אלו דוקטורט על הגותו של הרב, מוסיף ש"הרבי כתב בציירתו מאמר על כיצד הוא רואה את התהודות הדתית במדינה". הוא מעד שלא מודבר ב"התהודות יהודית" כפי שהיא נפתחת ביום בכתבי המודרניזם הפלורליסטיים. "הוא דיבר למשל על הרעיון של חיבור לעולם החסידות, ושיש ליצור תחדשות ובעה דתית בכל רבי החיים".

כramidות רביינית שבעצם לא הייתה דמות ובנinet של כל ועicker, בטל הרב שטיינולץ בזגונה היהודית של העולמות שנשא בתוכו. מכיריו בספרים על השיחות האישיות בחדרו אף הוא. "הוא היה יכול לדבר שעה על חתוליים או על אפיוזות נשכחות בהיסטוריה העולמית, ופתאום, kali למיצמי, לעבור לדבר על הפלילה או על סוגיה מסוימת במסכת עירובין". הוא היה איש העולם הגדול, שיכל לדבר עם כל אחד על מה שמעוניין אותו ומה שגורם לו לחשוב ומי

יור הכנסת כינה אותו "מורו" ורבי", בכיר האוניברסיטה העברית הגדר את כתוב העת שפרסם לפניו גיל 20 "תופעה רוחנית מרתתקת", ועם תלמידיו אפשר למנות את המסורת זלדה ואת הנשיא זלמן שזר מה ייחד את הרב עדיןaben ישראלי (שטיינולץ) ולמה הוא לא ישן בחדר עם ספרים?

/ צביקה קלין

שבת קיצית. הם יושבים סביב שולחן עגול עם מפה לבנה, חבר ילדות שלמדו יחד בישיבה התיכונית. האחד עם מקטרת, השני מעשן מעת לעת סיגר. על השולחן שני סגוי וויסקי משבחים, יותר עם כיבוד כל המoxicir קידוש בישיבת הסדר. שלושת תלמידים מובהקים של דרב עדיןaben אבןישראל שטיינולץ זל', לעיתים הם אפילו מרבינים כמו רציף, אף שישימו תיכון לפני כ"ט שנים.

"חברות" שכalla איןן נדירות בקרב בוגרי המוסדות של הרב שטיינולץ. מדורבר באחד מעקרונותיו של הרב, הם מספרים לי, לדרכם בחברות של תלמידים ילוות קרובים. "גם הרב בעצמו היה חלק מהחבורה כו", אומר אחד מהם.

"הוא גודל בירושלים בבית חילוני קומונטי, אבל בא沙龙 שלח אותו לבית דת כי היה עט הארץ", הם מצטירים את תיאורו של הרב על התקופה הדריא. שםפגש שטיינולץ הנער את מי שההפה לאחד משותפיו לדרכ, הרב משה שפירא. השניים למדו ביחד בבית הספר הממלכתי-יהודי "מוריה" בירושלים. בשייחה איתם קולחת וניכר שהם מוחבכים זה את זה, אף שלא פעם במולך השיחה הם הסתיגו מדברים שחכריםם לשיחה ממשיים. הניסיון להגדיר את חייהם כבני נוער עיתונאים לא פשוט להם, והם מתאמצים למציא את המילים הנכונות. מוחללים עולגה תמונה, או יותר נכון סיפור, על אדם יחיד ומיווד. הטקסט הזה הוא תוצר של שיחת רבת משתתפים, ואני ניסיתי לתפור את הציגותים שלהם לכדי סיפור אחד, כדי דמות מובהקת אחת.

שטיינולץ היה מגיל צעיר ילך עם מוח מבrix, ואף את תהליך החזרה בתשובה החל מוקדם מהמקובל. מי

של יleh, משיחיות מטופפת ורייאליום צרוּ ובהיר, דבקות יוקדת המשתקמת לאינסוף ושבচלונות קרה וצינית. הכל היה בלא יהוד בלבד סתריות, כל העולמות בכפיפה אחת".

ניגונים בניי מאה שנה

כשנפגשים עם מגוון תלמידיו של שטיינזילץ, קשה שלא לזראות חותם מחבר בינהם, קשה שלא לשים לב שהם קשורים לעולם היהודי של רכם. מה שמייחד אותם, וכמובן אותו, הוא שוגליהים מונחות בכמה מוגדים או קבוצות, אבל הם לא שייכים באפוא מולט לאף אחת מהן. רוכם באים אולי מרקע דתילאומי, אבל הם נושקים לעולם היהודי, החסידי, האקרמי, הציוני, הפילוסופי ועוד. גם אם כלפי חזך הם נאים בחדרים או חדר'לים, במהלך השיחה הם ישלו התיחסות לסרט הוליוודי או לזרוען מן המאה ה-19, ויסגידו שהם לא שייכים לאף מגירה. "או שאני קטן ונופל בין החורדים, או שאני גורל ושוכר את הדקופס", מצטיטים אותו תלמידיו בהקשר המגורי.

"הוא לא ניסה ליצור אותנו בתבנית אחידה", אומרים תלמידיו. "הוא רצה שניהה חסידים, למדנים ויראי שמיים, אבל גם רצה שלא נניה 'ילדים טובים'." "הוא ניסה גם לחבר אותנו לעולם היהודי שיש בו 'сосח' ו'מסורת'. הוא עודד אותנו להכיר את העולם שמננו באו המשפחות שלנו, וניסה להסביר לנו שהמנהגים של הסכתה מהיבים לא פחות מהמשנה ברורה. הוא היה מבקש מאיתנו שבראש השנה, הניגונים שהחzon יוביל אתכם את התפילה יהו כאללה שהם בני לפחות מאה שנה". הפער הזה בין ישן חדש, שאפיין את הרב, משתקף גם אצל התלמידים.

לקראת סיום אני שואל את מארכהי כיצד שירצה להתחבר לשנתנו של הרב שטיינזילץ ולעתות זאת היום. "זו עיטה שאנו חווים עלייה", הם מביעים. "דרבה מהדברים שהוא אמר או כתוב בכתביהם היו ויכולים עדין להיות ספרי משמעויות בסביל הרבה מאוד אנשים"

ושאלת אחרונה: האם לדעתכם הרב שטיינזילץ מרוצה מכם? "בשם פנים ואפוא לא", משיב אחד מהם. "הוא מאמין כל כך הרבה יותר, וחלם אותנו הרבה יותר יפהם חכמים ומארים". "אני חשב שאולי הוא מרוצה מזה שאנו חווים. הוא מושך מושך. והמשהו שהוא לך מאמין לנו לנצח, את היכולת להיות מרווחים", משיב תלמיד אחר, מהקה את רבו. וכל מילה נוספת.

הרב שטיינזילץ עם
תלמידיו
צלום: יידי שרונו

"אני חשב שקל מה שהוא ניסה לעשות איתנו היה להוציאו אותנו מההדיות והרגילה שלנו", אומרים אחד התלמידים. "הוא אבא לספר על אישת שבאה ללב העיריה בטענה שבנה השtagע. כיצד הוא מתנהג, שאיל הרבי, והאיש פרצה בבכי ואמרה שבנה קם בחוץ, מוקנון על גלות השכינה, לומר גمرا עד החוץ היום. והרב עצר אותה ושאל בתמייה: 'אבל גם אני נהג כך...'. כן, ענטה האיש, אבל הוא מתכוון לווה בציונות...".

כשפעים נשאל כיצד יוכל להתפלל ברכיניות, ספר על עסקן ציוני שכלי ימי הסתובב בגלולה ועשה נפשות לציזנות. לעת וקנותו בשעה ארצה וראה את היישוב היהודי בתפארתו, אמר בהתפעלות: "עכשו אני רואה שכלי מה ששייקרתי עליו ממש שעשרות שנים היה כלו אמא...". כך גם אדם דתי, אמר הרב שטיינזילץ, יכול אם יתאמץ להגיע לנוקה שבה יכין שכלי מה ששיקר עליו שעשרות שנים הוא אמת לאmittah.

ואכן אצלו היו הדברים ממשיים לחלוtin. תלמידין מספרים על צדדים מה נוגדים לכאהורה באישיותו, שלעיתים לא הצליחו להבין כיצד כל העולמות הללו מתחברים. אלא שהוא בדוק מה שאפין את האיש. "היתה יכול לרבר אותו בלילה שכת על הנושא הכיבוי אילוני בעולם, ומיד לאחר מכן הוא מתחיל להגיד את שיר השירים כאשר הוא בוער ונואה כמו לפיד". תלמיד אחר אומר: "באשר הדברים אמיתיים, או הרבה מן הנסיבות מתברורות כstories מודומות. הוא שילב רצינות תחומיית עם הומר מתמיד, דחיפות נוראית וניסיונות אינסופית, חוכמה עמוקה ותמיות מותך בעריה פנימית יוקרתית התקשה הרב שטיינזילץ

מיין לשמאלי:
שטיינזילץ עם הנשוא
לשעבר שמעון פרט,
עם גיסו הרב שמואל
איימוב, שליח חב"ד
בצופת, ועם הרב
יונתן זקס
צלום: לעם, באדיבות
המשפחה ומרכז שטיינזילץ

הוא אהב והתעניין בכל דבר שקשור לייהודים במובן הכל קונקרטי, הכריר לפרטיו פרטיהם מכלים יהודים מכל העדות, פולקלור עמי יהוד, היסטוריה של כל קהילה יהודית, ספרותאים יהודים, מהפכנים יהודים וגם אנשי עולם תחתון יהודים. הוא ראה במושג 'בנסת ישראל' לא רק מושג דתי מופשט או אידיאלה אומית מנותקת, אלא גוף חי ופועם של אנשים ממשיים שיש בהם גודלה נסתרת וייעוד נଘב.

"תודעת היסוד שלו ביחס למצב היהדות והיהודים הייתה תנועה של משבר חריף, משבר שאם לא עשה הכל כדי לתקן אותו – ביא להילה להפסק קיומו של העם היהודי כיחיד שיש לה משמעות בעולם". מוכתרתו של שטיינזילץ מספרת לי בעת ביקור במשדרי המרכז, ש"הוא קרא כל סטטיסטיקה ומוחך שנערך על יהודים, ואסף הכל בארגזים שמצאנו בחדרו. הוא רצה לדעת הכלו": סוגי הקהילות, כמה יהודים חיים באותה מדינה ווועד. כאילו הוא בודק לא הרף את הטמפרטורה של עם ישראל, מה קורה עכשי, את מי אנחנו מאברים ואיפה".

"הוא רצה לשמור את התרבות היהודית, את ההיחוד היהודי, ובעיקר שנטיבי הקשר שלהם חוזה ליהדות 'ישארו פתוחים', אמורים תלמידיו. הוא תרגם את ספרי היסוד היהודיים לשורה של שפות, כתוב ספרים ומאמרים ונסע למאות קהילות, קטנות וגדלות, ברחבי העולם. בכלן המשמע את אותו המסר: "אל תיתנו

חיים יהודים עמוקים ותוסים יותר".

"אני חשב שהוא היה מודע למוריה לשימה המכמעת חסורת סיוכו, שאנומת 'וואן ננס' בעקבשות מטורפת להפרק את כיוון התנועה. הוא היה אדם מפוכח מאוד אבל היה בו גם צד נועג. הוא ניסה לשים אצבע בסכר והאמין שאפשר לשנות את המצב".

גם ביחס ליהודי הארץ זיהה הרב את תוסר בעיה. הוא ראה מוקדם מאוד את תוסר היכולות של הנרטיב הציוני והות יהודית משמעותית ליהודים לא דתיים, וניסה לנוכח יהדותה השתיה רלוונטייתם לאישראלי שאינו רוצה למתנהה הרתי בתשובה חברתיות. "הוא חיכה כל ימי לגל חורה בתשובה שישטוף את האליטה הישראלית, אך הוא לא ראה ואת הכרחה כהצטרופת של 'החילונים' – ביטוי שכמעט לא השתמש בו – אל המתנה הרתי. את גישתו בקשר זה והא רצה להעניק לכל יהודי את הכלים להיות נז בתיות בתרבות היהודית, ומשם הוא יוכל להגיע חורה אל המקור, אל התורה ואל הקב"ה".

והותם היהודית של היהודים במדינת ישראל הייתה בעיניו מאו ומעולם השאהלה החשובה ביותר של הציבוריות הישראלית. כל חוליה פגמייה של המודינה היו קשורות בעיניו לנוקודה זו. לעומת זאת, כל שאר השאלות שמלגות את הציבוריות הישראלית והדרית נראו בעיניו טפל שבטבוף.

בתוככי היהודות והדרתית זיהה הדבר בעיות אחרות לגמרי. "העולם הדתי ממאה שערים ועד לקיבוץ הדתי סבל בעיניו מאותן הביעיות. לנער שהגיע אל היהודות מותך בעריה פנימית יוקרתית התקשה הרב שטיינזילץ

סטטוס רב פעילים

המקטרת שהפיצה ריחות נעימים, השימוש במושג "נעבר" וסיפורי טבעי וחיות במקומם הטעפה לחיים תורניים. הוצאה לאור על ידי סיפוריים שנכתבו בקבוצת הפיסבוק "הרבר עדין שטיינזלץ - סיפוריים וזכרונות לעילוי נשמהתו"

אלה און

מזה גנות

מהסיפור הבא אין לי תמונה. הלוואי שהייתה, התמונה חקיקה אצלם בראש ואצל כל מי שהגיע בשבת לבית הכנסת צמח צדק ונשאר עד אחריו ההתוועדות. לאחר החותנה גרכו בקטמוני דיסנה, על גבול חורשת הירת; במודע או שלא במודע הרגשו שאחננו רוזים להיות קרובים לרב עדרן. לאחר החותנה, כמעט בכל שבת הייתה עשוה את דרכיה לבית הכנסת "צמהק" בעיר העתיקה.

מהסיפור הבא אין לי תמה
התמונה חקוקה אצלי בראש ואצ-
לבית הכנסת צמה צדק ונשאר
לאחר החתונה גרכו בקטן
חוות הירח; במודע או שלא בזין
רוזים להיות קרובים לרוב עוזין.
בכל שבת הייתה עשוה את דרכו
צדך בעיר העתיקה.
אני חושב שגיליתי זאת כב-
לאחר שנשאתי עד סוף החתונה
עדין נשאר אחרון, לאחר שכולו
את בית הכנסת. או הרבה היה והוא
ומתהלך לחתפלל.

במשך כל תפילת הציבור הוא היה יושב ולומד (וזה לא באמת היה לומד, אבל היה קורא מדי פעם משפט מליקוטי-תורה) וביקיר מדבר עם אנשים שניגשו אחד אחד לשוחח איתו. "אם אתה בא לבית הכנסת בשביל להתפלל, איפה אתה פוגש ומדבר עם יהודים?" אמר לי פעם, והתעים שגם ביוונית בית הכנסת הוא "סינוגוגה", שפירשו "לבנס חדר" – כלומר, בימי הביניים נוהגים לקרוא בשם "ארונות הברילין".

כמו בעבורית, מקום בנצח (ולא מקום תפלה).
אבל אחרי שכולם הלבכו והוא נותר לבדו, הוא היה
 מתחילה להתפלל. מעולם לא ראיתי אדם מתפלל.
 כלומר, רأיתי, אנשים שאומרים את התפילה, אבל
 לא ראיתי אדם מותפלל (למעט הרוב פרומן שהוא ממש
 אחד לדגמרי...). לימים הוא הסביר לי שסבירי החול גם
 הוא "אומד את מה שḤכמים תקינו לוּמר", אבל בשכת
 יש לו גם ומין להתפלל.

לראות אותן מתפלל, זה היה לדאות אנרגיה שקשה להבין ולתאר. הוא היה מתהלך הולך ושוב לצד הבימה. היה מכח באצבע צדרה שוב ושוב, ספק מתי עוזר ספק מוקודרת את נפשו. וכך היה הדבר נמשך שעתים ושלושים. והוא פוסף וחורו, ונוגם ומודבר עם הקב"ה, מחזיק בידיו את הסידור הבי' קטן שאפשר למוציאו, ומורי פעם מעיף בו מבט.

זה לא עבר באש, הוא לא צעק, והוא לא קפץ, והוא שוטט כל כוחו החתפלל. כל הגוף שלו והתפלל – ומתוך מסירות נפש חב"דית. הוא לא היה בעלה מנגן (אפשר לומר שהוא שההבר), אבל התפילה שלו הייתה יכולה להיות הנשמה שcdrוכו בכל דבר ועניין, הפעילה את הגוף, להתחברה עם המיציאות ועם העשייה, ולא נשאר שריד אחד שלא עבר.

וכך מדי כמה שכובות הייתה מתקבל אישור ממשי לחזור מאוחר יותר (סמוך ליציאת השבת) מהצמיחה זדק, כדי שוכould לראות מה שאפשר למלמוד משומס ספר: יהודי מתפלל. אני לא חשב שהוא ידע שאין ראוי בעזרת הנשים ומסתכל. מידי פעם, כשה עוד היה רלוונטי, שלחת פלוני או אלמוני לצפות בו לאחר מכן הਮחייבת כדי לראות כיצד נראית תפילה.

ערב אחד הסעתי את הרב לחותנה. לאחר החופה הוא רצה להזור למכוון, שם מנו הסתמן היה ממשיך לעובוד עד השעות הקטנות של הלילה, אך כשיצאנו לכיוון דודקבג הגע בחרוד שרצה לדבר איתו לדגש. השיחה והתארכה ואני עמודתי מהצד, מותמי, מביט בחום שחוא להקרין לפני בחור שאל היכי, לבבויות ואונשיות. אני יוזע על מה דברו, אך כבר יצא לי לדאות שבעינוי העיקר אין העניין אלא הקשר שנוצר עם עוד נשמה, עם צור אמרם.

כִּי אָנִי חֹשֵׁב שִׁיּוּתְךָ מִמֶּה שָׁהַרְבָּ עֲדֵין אֲחָת
תוֹרָה, הוּא אֲחָת אֱנֹשִׁים. כְּשָׂרִים וּהַמְשֻׁכְּנִים לְרַכְבָּ לְאָ
הַחֲתַת אַפְקַתִּי וְאָמָרְתִּי לְהָ: "אָנִי חֹשֵׁב שָׁאָנִי יוֹדֵעַ מָה עוֹמֵד
בְּעֵמֶק הַקְּשָׁר שֶׁלְךָ עַם רֹבִי (מִלּוּבְבִּיצֵּי)". לְהַפְּתֻעַתִּי
הַזָּהָר גַּעַצְרָ וְהַסְּתַכְלָ עַלְיִי, כָּאַלְיוֹ נוֹתֵן רְשׁוֹת שָׁאָמֵשִׁיר.
אָמָרְתִּי לְהָ: "אֶחָתֵךְ יִשְׂרָאֵל שְׁלָכֵם". שָׁוב הַפְּתֻעַתִּי
שְׁחוֹתָא לְהַגִּיב בְּצִינּוֹת אָוּ בְּעַקְיָצָה. פְּשָׁוט אָמֵר, "נוּ,
תְּהִזְמִין אָנָּא".

יום אחד סיפר לי על נזירה נוצרית שהגיעה לירושלים כדי לחיות במנזר כלשהו. ממשך היום נמסכה יותר וויתר ליהדות והחלטתה להתנתק. מכיוון שהיא הייתה מאוד משכילה ובשלת חינוך רחוב, מישחו עצץ לה לפגש אותו. הם שוחחו כמה פעמים, ולאחר שהרב עדרין נוכח לදעת שהיא צדנית בעניין הגירואפיה אותה הפנה לבית דין כלשהו. הוא רק ביקש ממנו שלפני שתסכים את התהיליך ותטבול תבואה עוד פעם אחת לרבר אצנו.

לאחר שניה היא התקשרה להודיע שהוא עומרת ללקוחות סיום הגוף והוא קבע אותה זמן להיפגש. בשעה מועד הפגישה הוא קם, לך את הו'קט הרדי את הכוונה וביקש ממנה להתלוות אליו. הם נסעו לבאלה. בדרך הוא הסביר לה שאמנם היא אישת משכילה מאוד, רוחנית, בעלת נפש עדינה, ואך טبع שהיא תסתדר מזמן עם החלקים האלה של היהדות. אבל - היהדות היא קודם כל משפחה. וכשמתגיררים מצטופים בעצם למשפחה. ובמשפחה, לא תמיד כל כך נאים עם כולן. יש אנשים שגם מתבוננים בהם. בכל זאת, עקרון הבלתי של המשפחה הוא "אהבת כל אחד מדור". חיבטים לאחוב את כולן. וכך עשו נועדים לגולה, להכיר את הקבצנים בדורות מלכ' ישראל. וכשהגיעו ניגשו להזכיר אותם אחד אחד (להלן מbullet וואכ'ר אישית).

"לא כוכמה לאחוב את החכמים והגבונים", אמר לי,
"אהבת ישראל מחייבת אותך לאחוב את זבי החותם
ההמצורעים, את העברيين ואת הבזויים".

הרב ערדין אמר אונשיים. היה לו אוור מכך של "אודב
אודם". בכל פעם שיצאתי ממנה, הרגשתי את האהבה
הו מלואה אותה ומעוררת אותה לנשוג אחרת. התורה
שעסק בה כל כך הייתה דירתה מה שנקרא labor of
love וגנודה להכנית לחתן לנו, האנשים שלא זכו
ל洋洋 זהה על בוריה, מתנה של אהבה.

חובבנימ של יהדות

אלישב רבינוביץ

יש מעט מאוד שיחות שאני יכול להגיד שניתנו את חמי: התיעצויות חד-פעמיות עם הרוב עדרין הייתה אחת כזו. בדרכנו לשיחות חינוכית בקהליפורניה בקשנו לשבת איתנו. וומרנו לשעה 0:30: בלילה, ממש בערב הנסעה. כשהשענו הוא רכון מעיל גמרא. החדר אפוך עשן מקומות עם ריח מעוליה. סיירנו לו על הנסעה, על המוטיבציות, על השאייפות ויעיל החולמות להשפי על העולם. אחרי שהקשיב הוא חיזיך ואמר בקולו הייחודי, תראו, בסן פרנסיסקו יש מוח כזה עם כלביים שורוכחים על הבטן: הם קוראים לזה, פයיר '39' אם אני לא טועה. תלכו לראות אותם, כדי לך להתבונן בהם ממש צופים.

דבר נוסף שהוא אמר וזה שבפרק י' יש אוניברסיטה נחמהה. תלמוד תורה שני. יש לך עוד הרבה מה ללימוד. ובכלל, יש ליהودים שם מה ללמד אתכם על היהדות ועל העולם. תיסעמו ללימוד. אולי גם בסוףם הם ילמדו משוח מכם. אבל לא בשבייל וזה נושאים לשלהיות.

דבר שלishi שאמר לנו הוא שהוא אתן ליהודים שם לקורא לי דבר.
הם יראו יהודים שירדו קצת לקורא מהסידור והם יש' קוראו לך דבר.
אמריקנים אוהבים תפקיים וסמכות. יש להם כבאי, יש להם שטר ויש להם
דבר אחד כדי ליהדות. אל תיתן להם את התענגון הזה לחתת את האחריות
במקומות. אל תהיה רב. ובכלל, אתה לא רב. אתה חובבן. תהיה חובבן של
יהודים. ציריך חובבניים. תהיה חובבן.

תודה לך והוב עדין, על העולם שבנית עבורנו כאן; על המספר היהודית, על המספר שבטוכה אנחנו חיים. לא נשארו לנו גודלים, לא נשארו ובנים לסמוך עליהם. ניאץ לקחת אהירות בעצמנו. להיות חובבנאים של היהדות.

אתה נראה כמו נערך

/ נועם אורן

לאחר תפילה עברית בשתת בית הכנסת 'הילדשטייר' כל המתפללים ערכו ולחצנו יד לרבות הכהן, ולאחר מכן רב שטינזילץ שהיה עומד ליד דלת היציאה מבית הכנסת. פעם אחת, כאשר לחצתי את ידו של הרב שטינזילץ ברוך החוצה מבית הכנסת הוא התקרב אליו ושאל: "תגיד, כלבים וודפים אחריך ברוחות?" השבתי בשלילה ושאלתי אותו לפשר השאלה המוזרה. והוא, בתגובה, ענה לי: "פושט אתה נראה כמו נערך ותולך כמו נערך, איפה האש שלך?"

עיתון מעריב, 1979

רבה ואימו בברפת

צילום: באדיבות מרכז שטינזילץ

והבדוק מה שהילד עליי קסמים. הייתי זוקה לו כמו אויר נשימה - לשבור את הרצינות והחינוכית הזאת. להזכיר את העומק החורף שעמדו מתחת להומור החתרני. הוא לא רפק החשבון, והיה נראה רוב הזמן משועשע.

הקשר שלנו לא היה כמו رب ותלמידה, אלא קצת יותר כמו סבא ונכדה. הוא היה איש ומתחניין, נתן עצות ולא מנסה להטהר, והאמיות העמוקות והמוראלות שלו אף פעם לא תהיישרו עם "קו" כוה או אחד. הוא היה מורה המון על חיות, מפליג בתיאורים: פעם על קופים, פעם על דוביים או אויתות, ותמיד והגע עם פרטיה פרטיהם מוחשיים על נזר כזה או אחר; לדגש אני איתו באפריקה או באנטארקטיקה.

ואנו פשוט ידע הכל. מכל תחום. היה אפשר לדאות את היקש שלו בעינינו כדי לברר על דברים שקרוjis ללבינו. איזו חיות הייתה לו. ילד נצחי שחוקר ומפתח מהדברים הכי פשוטים, לצד דברי התורה הגבויים והעמוקים. הוא דרש אמרת, בנות, אוטוניות ונוכחות בתוך החיים ולא מחוץ להם. כמה הרבה הענק הזה ידע לגעת לב. כמה הוא היה אנושי. הוא לגמרי אפשר הצצה אוטונטית למוחשיות שלו, לשאלות שמעסיקות אותו, וכמובן לאוטוציות החופשיות שעולות לו לראש תוך כדי, המkipות הארץ ומלאה. צילילה משותפה לנכבי נפשו.

חדרים ספריים לאחר המפגש הדבר עבר אירע מוחי, ומما אבד לנו הקשר החי. הרב השair מירושת כל כך מפוארת, ואנחנו ממשיך אותה. וזה נכון. אבל צריך לומר: הרב שטינזילץ היה מילוט. אף אחד לא מסוגל להקות אישיות כל כך מקורית ומובהנת. אני מרגישה שהיא שנוכל לעשות עבירות, והוא להעלות ניצוצות מאותו או גודל ולפלי שחרב עדין היה.

הוא התחל לספר לי על התרבות ההונגרית. אבל הוא לא סיפר על מה אוכלים ההונגרים ולא על האווויים והתריס וכל הדברים המאפיינים את המנהגים שלהם. הוא סיפר לי על הקווים הכלליים של ההתנהגות שלהם. מה נונן להם מוטיבציה ומה להפך.

גדלתה בעולם שכבר שנא טריואטיפים, פרי החינוך הליברלי שלו מאורה", והוא בא רך וקונובות ובחיבות הופך הכל לטריאוטיפים. אבל ככל שהוא תיאר והסביר ותibel בסיפורים שחווה בעצמו, התחלתי להרגיש שהוא אכן מתادر לי סוגיות יסוד באישיות שלו. עד היום אני וכרת את הסיפור המרכזי לפטיטם, והוא עדין מתעורר בי בכל פעם שאני עומדת בזומת שבוי ההונגריות שירשתי נלחמות בדרך לעשות משהו ממשועודי עם החיים.

לימים, כשבאתי עמו אליו אروسתי, המחה חור על עצמו: "או מאיפה אבא שלך במרוקו?" שאל, והסביר שבמרוקו חמש שנים מרכזיות שבחן גרו היהודים, ובכל אחת מהן היא עולם אחר. לאחר שהשיבה, אמר ש"על היהודים של פאס ציריך לדעת מה דבריהם..." והמשיך לתאר תיאר במשמעות חצי שעה את התוכנות, מה מעודר אצלם מוטיבציה ומה גורם להפוך הגמור. לא הייתה שם מילה אחת על תורה לנפרת מיתות ומנושאות. הכלול היה אחד; חיים שלמים ומיוחדים.

זו הייתה האלה בלתי רגילה - לגלות שאנחנו לא תולשים. להזכיר בכך שאנו נושאים בתוכנו מאות, וכי יותר מכך, שנים של התהות יהודית. את הקשר שלינו לתרבות שמרידינה עם המורנה ורלוננטית לחים כיים - הוא ראה מיר. אבל הוא נתן לנו מותנה של חיבור למה שמחניתנו היה אבוד ונעלם - נסתור תחת שכבות רבות של שכחה טבעית ואולי גם רצון מודע של הוורים ובסים לשוכן את העבר. המותנה שננתן לי ולאשתי הייתה מלחמתם להתמודד עם אותם רבדים באישיות. הוא הפך אותנו לאינטימיים יותר עם הקולקטיבים שהם בנו. תודעה לך שוב הרבה. על מאות המותנות שקיבלו מפרק לאורך השנים.

המשמעות של היהות שלושת רבני הונגרי

/ משה גנוט

בשנת תשנ"ו עברתי לירושלים מרמת גן והתחרתי עם שאל, בחור שפגשתי בבית הכנסת, שהמן אין לחייב את הרב שלו, הרב עדין. והרב עדין היה בשביili עוד דמויות רבניות חיורות. לא ידעתי מי הוא בראוק, רק ידעתי שכח תרגום לעברית בשליל מה צדקה את המגמות, אבל אני לא הבנתי בשביili כמה מסכנות מה. קנו לי כמה כרכים לכבוד בר המצווה, אבל כמעט לא פתחתי אותן, מכיוון שאת הגמוא שלי אהבתם של מגושים לי בספרים ישנים.

אבל ידעתי כמה שאל מוחיק מمنנו, ואני, שמאור אהוב להזכיר אנשים חדשים, הצערתני אליו באישון לילה לבניין המת ליפול שליד הקונסוליה האמריקנית ברוחב אגרון. שאל דפק על החלון של חדר שהיה נמור ממפלס הרחוב ואחרי כמה דקות, פתח לנו את הדלת הרב עצמו.

הוא חירך, געד בשאול בדרך אליו גערה חביבה, חיך אליו כאלו אנחנו צוחקים ביחס אליו בדיחה ישנה והכוnis אונטו לחדרו. כשהתהיישנו שאל הציגו אותו. המילים הראשונות של הרב שטינזילץ אליו היו, "ספר לי על עצמן. אך כדי שלא תהינה אי הבנות: תחילה 50 שנה לפני שפנוי שנולדת".

אני לא שוכח כמה המילאים הללו הפתיעו אותי. מעולם לא חשבתי על ההיסטוריה של המשפחה שלי בהיבט זהה שיש לו קשר למי אני כיוון. מכחנתני עד אז, החיים של תחילו พฤษภาคม או יותר ביום שבו עמדתי על דעת. מה הקשר שלי אל הסכתה מליטה והסבירה ההונגריה? מה אכפת לי ממה שהיה לפני שנות דור? ידעתי כי סיפרו לי. והתחלת לספר את שידעת. ברגע שהרב עדין שמע שאני שלושת-רבני הונגרי,

הרבה והמקטרת שהיפנוו אותו

/ אילה טננבוים

בעולם הרחב היו קוראים לו הרב שטינזילץ, בקהלת ה"חסידים" הוא היה המכונה הרב עדין. הרבה כתובים על ענק הרוח והחוכמה, אבל אני רוצה לספר עליו מוזות האדם שהוא. חמיש שנים התיי יועצת בבית הספר "מקור חיים" בירושלים ראנון בכל שבוע היה הרב עדין מגיע למשך. בהתחלה אני זכרת את עצמי מתרגשת ומופתעת: "הרבה שטינזילץ הגדול, המבוגר והמורדם, אשכבה מגיע לבית הספר לביקורים שגורתיהם" חשבתי. ובכל, למורת עממו רדם ביצירוף, לבית הספר הוא היה מגיע באופן חופשי ופושט בזירתו.

המוני היהת מוריידה אותו בשער, נציג מטעםנו היה מלאה אותו במללה המורוגת ובדרך הוא היה שולח חיכים קונדרסים לתלמידים שחילפו לידיו. חלו'ו' שלו היה בנוי מפיגישות מתוכנותם או אקרים עם בא בית הספר, החזות, הרים ותלמידים. בתור יעצץ עם זה ומנים יחסית גמיש, המוכריה ידעה שאם יש לרבק בצחיק, ותודה איך לעכל את הנון-קונפורמייטות המוכנית שלו. הר או הפסקה בין פגישה לפגישה היא תמיד יכולה לאוות, ואני מבנן שתיים לכל דקה. היו תקופות שנפגשנו לשיחות מסוידון, והיו פעמים ששוחחנו ארכוכות. לא הייתה פעם אחת שהרב עבר ליד החדר שלו ולא נעצר לומר שלו. מעבר למורשת שלו אני דודא וכורת בערך את ה'זיב' שלו, את הפרטים הקטנים שהרכיבו את האישיות הגדולה. הייתה לו הילכה מעט איטית ושפופה, אך ערכית ביותר

הרב שטיינזלץ כתב עשרות ספרים בנוסף לביאורי הידועים שישה אנשי ונשות רוח כותבים על הספר שנגע בהם

חגי סגל על התנ"ך המבוואר

הרב היירושלמי הפנו מנה שהנגיש את התנ"ך //

אמרת ר' ש"י "המצוטות ביטור – מה עניין שמייה אצלך סינוי?" – ל Kohva מפирשו לפסק הראשון בפרשת השבעו ("ידבר ה' אל משה בהר סיני לאמו"). הפירוש של הרב עדין שטיינולץ לאותו פסק יוצטט מן הסתם פחות לארוך הדורות. הוא מבאר את המקום ההיסטורי של המשפט; "לפנוי ישישראל יצא למשעים מחד סיני, ואך על פי שהדיבור עוסק בענינים שהיה מעשיים רק בנאות לארץ". בכל זאת, אפשר להסתמך בניתוח שפирוש שטיינולץ לתנ"ך יופיע בהדרגה לפירוש הפפולי בדורותינו.

הרבה היירושלמי הפנו מנה, שהליך לעולמו בשנה שעברה, עשה לתורת משה מה שעשה כבר לתלמידו הבבלי. הוא לא רק הנגיש את התורה והגנ"ך לכל דבר עברית, הוא גם פקה את עיני הארכנים והותיקים של ספר הספרים. פרישיות סבוכות התבחרו בהנ"ך ממשט או שניות. פסוקים סתוםים מתפענים. אפילו חומש ויקרא נראה פתאום יידיות מתייד, וכך גם ספרי הנכאים, המגליות, תהילים ופאליו איב.

"תקותי שמאפל והיעזר לאנשים לשמוע את הקול המידבר מן התורה גם בעולם העוסק והרעשן שלו", כתוב הרב ברכבי ההקומה לפירוש החומש, וכבר אפשר לקבוע שצדק. שנה אחריו מותו אמן נקשר יותר לפירוש התלמוד, אבל לומדי התנ"ך אמרו לחיות אסורי תורה לאבוחות. כבר לא קשה לשער שביעיד יסמן פירוש שטיינולץ לתנ"ך ולהלמוד קו של פרשת מים ביחסות הלמדנית, לפניהם ואחריהם, כמו שקרה לגודלי ישאל שקדמו לו. אשדי הרוד שוכה לדאות את גודל התורה הוה פנים אל פנים.

חגי סגל הוא העורך הראשי של מקור ראשון

עיתון חדשות, 1989

הרבנית ימימה מזרחי על הספר "הרבי שלוי"

הרב שהפר לתלמיד //

את הרב שטיינולץ אני מכירה מכתביי כ"רב שטיינולץ". רב ומורה ד孤ל, לא מרפה מן הסוגיה עד שיאיר את כל צדקה, maar גדול. אבל הספר, הספרון, היותר אהוב עלי, היה זה שבו הרבה, הופך שוכב תלמיד. הספר שבו יכטוב הרב שטיינולץ על "הרבי שלוי".

בחערצתה, בחרמת קודש, אבל בערך באחבה אינסופית, יישרטה הרב שטיינולץ את דיוקן רבו האהוב, הרב מלובבץ'.

(+) אבל יותר מאשר למדן ענק, משכיל, כמעט נביא הרב והוא בעיניו למדן ענק, משכיל, כמעט נביא קרוא לאנשים לפקווח את עיניהם ולראות את העולם כמות שהוא, והוא הוכחונו שלא לעסוק רק במגנים של כל החיים עצם. בתמצית הוא אמר: אם אתם חושבים שכboleם זהה אנשים מעתניינים רק בהנות ובכסף, אתם טועים. לא מיתו של דבר הם רוצחים מעת אהבה, מעת נמה ומילה טוכה... כיום ליבותיהם של אנשים רבים מספור התחווים לאמונה ועילינו מוטל לעוזר לאותם צדדים נסתרים החוביים בהם להתגלות". (מתוך נאום של הרב שטיינולץ בטקס הענקת מדליית ז'יב טעם הקונגרס האמריקני לרב מלובבץ').

נדמה לי שהרב שטיינולץ, כשהוא מתאר את מתנגדי הרכי, כשילדעתם הוא י"וד" מריד אל העם, מזכיר מבלי משים על עצמן. הרב, סוף ביקורת על כך שגם הוא, במובן מסוים, "שינה צורת הדך" ובכל ש>tagיע תורה לעם יכול על כל שכבותיו (אני מתיחסת לביקורת הנוקבת על פירוש הרב שטיינולץ לתלמוד כשמראה דף הגמרא המסורתית, לבוש צורה שונה מזו המוכרת).

אי אפשר שלא להרגיש את האכاب של התלמיד על רבו כשלא תמייד הובן כ"בלב", תרתי משמע, ובעיר, כשהוא מתאר את ברידותו הגדולה: "הרבי היה אי של ברידות המוקף בים אנושי. ברידותו בעת שি�שב בחדרו לברו, לא היה שונה באופן מהותי מבידורתו כאשר פגש עשרה משלחות של אנשים, או מבידורתו בעת שהקיפוו אלף חסידיו" (עמ' 219).

הרבי שטיינולץ בספר הזה, רוצה לכתוב ביגרפיה אבל מבלי משים, תצא תחת ידו אוטוביוגרפיה מופלאה, של כל המהיגים הדגולים כולם, אלה שהשאירו אחריהם תורה ענקייה, אלה שתכופות לא הובנו נכון, אלה שבמהיצטם הרגשנו עטיפות כל כך, שייכים כל כך, מסוגלים כל כך, אלה שהיינו במחיצתם ב"חירות", מכל שניםים לב עד כמה הם יהירים.

"האדמור" הזקן מתאר בכתביו אנשים הרים לדגי הים המהולים ביבשה. אלו הם יהידי סגוליה מועטם שחיהם בינוינו לכארה, אך בעצם שייכים למיציאות אחרות, גבואה ממציאות הינו" (שם). הספר המקסים הזה, הוא בעניין המורה של "איך להיות תלמיד" או, במליה היחידנית המופלאה, המיליה שללה הקדיש הרב שטיינולץ את חייו: "תמלוד".

הרבנית ימימה מזרחי, "פרשא ואשה"

הרב ניר מנוסי על הספר "תשובה"

הספר שגילה לי את עתידי //

רבה ניר מנוסי
צילומים: נעם רביבון פנטון, פלאש 90

ספר של הרב עדין שטיינולץ שהגיע לחיבי ברגע הנכון ועוד לי לשנות אותו היה הספר "תשובה".

היהתי או בשלב מוקדם אך חשוב בחומרה בתשובה של: שלב ההכחשה. ככל מסכימי ראו לאן הרוח נשובת – לאן מובילות סערות השבת, והכיפה בשבות, והדיבורים על קדושה ומחיבות וצניעות וקדשו... כולם חוץ מני. אני מכחני את יחסיו אליו, ואם מישחו את עלם היהודות ובירורתי את יחסיו אליו, ואם מישחו אמר עלי אני חזר בתשובה שלתי זו את בתוקף.

בתוקפה הוא, בעת ששוטטתי לי בין הספרים בחלון יד שנייה במרכזה ירושלים, נחו עיני פתאום על ספר בשם "תשובה" מאת הרב עדין שטיינולץ. כבר שמעתי על הרב שטיינולץ מאנשים שמאידער הארץ והבنتי שהוא לא רב קונגניציינל. בנוסף, צייר הכריכה של הספר – אחד מהציירים של הציר החולני ברוגיל מגדר בבל – לא היה אופייני לספר יהורי דתי, ורקע בדיווק לטעם האוניברסלי וה"מתחכם" שלו.

לקחתתי את הספר מהמדף ובמקום קראתי, בעמידה, את שני הפרקים הראשונים. בשלב מסוים נתקלתי במשפט הבא: "המעבר מסוג אחד של סביבה לסוג אחר שונן, אף על פי שהוא נעשה במאור או אפילו פסיות קטנות, מכל מקום יש רגע אחד של שניי דראסטי, שאינו רגע במוחו למה שהוא קורם לכון או למה שהוא אחריו". הרב המשיל זאת לנוכח בה האדם הפטע לנוכח הים צרי לנטק רגליו מהקרע אם ברצונו לחתול לשחות. הוא האrik ברכס עמודים רכים, שב dredges את חסיבות אלמנט הדילוג והקפיצה של ניתן להגיא אליהם בתהליכי הדרגותים.

הרעין הזה קומם אותו. סיליחתו: אמרתי לרבה שטיינולץ בראשי. לי אין שום כוונה לעשות שום شيئا דראסטיים. אני לאאמין בו. אני רוצה רק אובלוציה, לא רבולוציה, שכן שלב יונע באופן חלק מהשלב הקודם. אני הולך להוכיח לכבוד הרב שההקלות שלו שגוויות, ולהיות בעל תשובה שאנו קופץ אלא הולך, עקב בכך אונדול, בשלווה מושכלת. רכשתי את הספר, המשתי קלראו בו והוא נתן לי המ�ן, אך דבקתי בהחלתי הנחוצה להפריך את הכללה של דוב.

אלא שדרכו של אמריות כאלו לרדוף אוטר ולהציג לד'. ככל שהתקדמתי בתהליך התחלתי להזכיר שאלוי אין מנוס מאותה קביעה בתחילת הספר. לא בגל של כל בני האדם הם אותו דבר, אלא בגל שהתשובה עצמה דורשת זאת זו: "יש מהו בדבר זהה להוכיח לך" קבלת על מוצאות" שאינו רציף אלא בニアרי, וודרש קפיצה ורילוג. שנתיים אחרי שהרמתי את הספר "תשובה" בחנות הספרים במרכזי ירושלים, תחויתו והגשמה בי: החלתי, בהכרעה של רגע אחד, שאני הולך לקבל עלי על מוצאות.

אני אוהב לזכור, שכשש שאין להזכיר לבעל תשובה את עבריךך גם אם אין להזכיר לו את עתידי. עלי לגלות אותן, ולחזור בו, בעצמו. הרב שטיינולץ לא קיים ואת אלא גילה לי את עתידי. זוכתו י"אמיר שכאשר העתיד הוא התmesh לא עסת עלי אלא הורתי לו.

הרב ניר מנוסי הוא סופר ופובליציסט

הרבנית ימימה מזרחי
צילומים: אריק סולוט

חגי סגל
צילומים: אריק סולוט

חביבה פדיה על הספר "שלושה עשר עלי" השושנה"

שלושה עשר עלי הגביע //

בעבר שבת, מוקובל בגדוד היו מקדשים את השבת
ובבגדיים כסוף מיוחד, שבמיעוטה צורופת עוזבו עליון
שלושה עשר נתבים - כמוום, כשלושה עשר עליון
השנה המסמלים את י"ג מידות הרוחניות.
הקדמת הוויה, מטאורת את כוס היין המונחת על
הרכך הפשטוה, כעליה הוכתרת המונחים על שלושה עשר
עליל הגבעול. שלושה עשר עלילם המבטאים את מידות
הזהרים שמכילו את גביע השונה עצמו הוא גביע
בקב"י הפתוח - למשור שפץ ורבכת.

הרב שטיינולץ בחר במבנה זהה, של שלושה עשר עלי השוננה, במסגרת פרודגמטית לספרו. על אף החם הידידותי והתוכן המאוד קומוניקטיבי, הרי שהספר הוא מלך פרשני נועז, מكيف ושיתתי מאוד. על כך אפשר להתרשם מההפניות והבות לכתבי ואראדי, לוויהר, לתורה או'ר לאדרמו'ז הוקן ולצד אלו מקורות נוספים ורבים. הדברים מבוססים על מעשה הלמדוניות מקוף, החותר לביאור שיטתי של הספריות, ומושגי היסוד של הקבלה, המתבאים בו לרביבירות רבה.

אי אפשר לומר שהספר משקף את הורחניות' ביסודו המסוים זהה של העידן החדש. כי באופן שקול סיסטמטי הוא מבקש להבהיר גם מושגים ארכאיים – כמו מלאכים, שדים, קליפות, טוב ורע – ולקרב אותן לאוון מודרנית. הוא רצה להזכיר עולם לעולם, והוא מזמין לזמן, תקופה לתמונה.

בספר שלושה עשר פרקים שם שלוש עשרה העמודים עליהם נעה, לשיטו, היהדות: על מלמות, התגלות האל, נפש האדם, והקרושה, תומנת האדם, תורתה, דרכי חיים, חיפוש האני, תשובה, תפילה קדמאות, סידור וסתימת אלין.

הו חיבור עוד ועוד עליליות וידיעות זו לזו, במשמעות להבahir להנחייה ולקשר. במעשה לולאות קורסים בניה את המשכן זהה והגיון בפרק ה"ב לגותל הרכבתת הסמוייה, ובזה הahl לדבר שיריות על הקידוש. רק רגע לפני האלמנט ה"ג והאחרון, הרב עוזר ללקודוש היין כפשוטו, לדיטואל ולמשותו, ליום השבת ולונכחותו כיום שמיטה בכל השבעה. כייצוג של הנצח במסע מסועודה לסעודה בלבדו שריר הארץ".

לבסוף, חתם ורב עידין בפתחית אל-יהו, שהיא בו
בזמן גם מונולוג של דkówות, גם תפילה שבח והכרה
באיל וגם קונפיגורציה שמלבדה אין סוף וספרות.

מכאן שהוא שמר לשושנה את נקודת הקצה של המסע, ואילו לפך ה"ג הוא נתן את התפקיד של איסוף כל הספירות וכל התהנות והעלומות. לכן, סגר את ספרו עם פתיחת אליו:

נדמה שאף הרוב עדין עצמו היה כשותנה זו, עם גביע על קבלת השפעתו ררכו העברי שפע עיוני לתרבות ולلتתוקפה. אפילו עם קוצחים של הלייכטו הקונטרנית משיחו שהיתה מעין התוועדות חכנית מתמשכת וציבור הארץ בזאת, לא בזאת.

חביבה פדיה היא משוררת וסופרת

רב יונתן זקס
יילום: אריק סולטן

באר חיים

חביבה פדייה
יילום: אריק סולטן

חווים באור
על הפירוש לתלמוד

מפעלי לימודי מושנה חיים //

אני רזץ לדבר על הדרמה הגדולה של מה שעשה הרוב שטינפלץ – או כמו שאני קראתי לו: עירין; בכל זאת לימדנו באותו בית ספר ולא הינו חוקים מאור בגיל, אין כה שום בדיווח של לילול אלא של קשור אינטימי. גולדת'י כמי שהتلמוד היה טקסט מסוים על קיומו; עם חוסר יכולות של נער יהודי רגיל, שלמד בבית ספר מלכתי דת רגיל, להחמיר עם היצירה הענקית הזהאת, על ההיקף האדיר שלה. בראעכ'ר, התלמוד בעיני עת'תק'ין, ומני שנוטן לתנ"ך את אופיו היהודי הווא התרבות. אבל את כל זה לא ידעתי, וכשהייתי בבית הספר מדורבר היה בטקסט מסוים – לא מוכן, מעורפל, לא לרונטי. אני מוכחה להורות ששיעוריה התלמודיים יוציאו סوط. דרך אל התלמוד – לא מצאתי. הוא נותר רק ספר חתומים.

לימים, לתלמודו נוסף אלמנט מאיים עוד יותר – שני בניו למדו גם הוא בבית הספר ולא הימי יכול לעוזר להם, להיות אבא שישוב ולומד עם הילד שלו גם Moran. זה היה קשה. כשחופיו הכרבים הראשונים הגדילוים של ביאור התלמוד – הרוב פשטו החידר לי את היכולות להזין אבא יהודו, כפי שרציתי.

הדבר השני שקרה הוא שלמעשה התלמוד נפתח בכפויי, במלוא הדור. לא הייתה יותר סגיה שלא הימי מסוגל להתמודד איתה, להיות בן בית בדור התלמודי. אני משיט בים התלמוד בוכתו, והגעתי לחופים שמעולם לא תיארתי לעצמי שאגעஆליהם. מבחינת

תאיישית הפוריקט שלו הוא פוריקט משנה חיים.
נדמה לי שאוთה הורדת המעתה והכיסוי, מצוייה
בכל המפעעל של הספרים אבל גם במלת מארוד במפגש
עם אדים עצמנו. בכל השיחות שלנו, מעבר לה שפגש
איש של העולם של עכשו, איש עם אירופה ועם אבן
של צנויות במובנה החיבוי – פגשת אדם חי, אמיתי,
ונושם; אדם עם השקפת העולם יזוקה, אבל ברוד גם
שללא הייתה מחייבת ביןך לביןו. הייתה תחושה שהיא
לפנינו גאון עולם, והוא גם יכול להיות אותו בסוג של
רווי שיח. מבחינתי זהו דבר שאין דומה לו. לא פעם
אחד יותר ואמרתי לאשתי: "האם את יכולה לחתוך
שחאים יכול לפגוש אדם מהסוג של רבי עקיבא? מהסוג
של רבי עקיבא?"

שכ' רבי יוחנן:

זהו היה איש רעים להתרועע במובן העמוק של הדברים, ומהבינה הזאת הוא גם עמד על החקרא גם חמוק ביד עיפויונים. הרי אם לא היה כאן איש חמוץ הוא לא קם פרויקט כזה, שבשבילו מוכרים איש מעשה שנוצר מאור לסדר עבורה קבוע. כשהוא הגיעו לפרק האחרון אמרתי שזו אצבע אלוקים. ואלו סופרליטיבים שאבי כמעט ולא משתמש בהם lagi שום דבר אחר.

אם יום אחד ידברו על התקופה הזאת, יאמרו "בימיו של הרוב שטינולץ", כמו שמדוברים על דברים שהיו בדורו של הרמן"ם. ובוכות המפעל שלו הוא ממשיך להחיות בתוכנו גם כשהוא עלה כבר לגני מורים וגפו

מתוך שיחה עם הסופר חיים באר

הרב יונתן זקס ז"ל על הספר "הסוציאולוגיה של הבריאות"

חזרים להיות "עם הספר" //

לפנינו שלושים שניה כתוב הרב עדין ספר קיטן וגאנזוי, אינני יודע אם אמת מכך או לא. הספר הכי פחות מוכר שלו. הרב שטיינולץ כתוב אותו יחד עם חברו הkowski, הפורפסור עמוס פונקנטשטיין זכרונו לברכה. הספר נקרא 'הסוציאולוגיה של הבערות' שווה משחק מיללים על הספר היהודי 'הסוציאולוגיה של היהדות', מאת קרל מנהיימר. בספר הם מפתחים את הטעיון שידיע הוא כוח ולכון אנשים חזקים מנסים לרוב לשמר את היהוד אצלים ולמנוע מיתר האנשים את הגישה אל היהוד מושם שארות הם יאכדו מכוחם. ברוב התרבותיות האנושיות בעלי החכמה זכו להערכה אבל בתרבות לא-הופואת ברבויות.

רק שתי חברות אוניות היו מוחיבות להפצת ידע ולהפצת חכמה: התרבות של יון העתיקה והתרבות היהודית. ביוון יוצרו את האקדמיות המפורסמות ובישראל בנו את בתיה מודרני ואת היישבות. בסופו של דבר הגיע זמן שבו יונן הוניחה את האקדמיות שללה ובקקבות כך יירה מגדרלה. יהודים, לעומת זאת, מעולם לא נתנו לבתי המדרש והישיבות שלהם להיעלם. מה הפך את היהדות מכל האומות בעולם לאומה שמתמיד הנגישה ידע והפיצה אותו. התשובה הקצרה היא שההמצאות המשמעותיות ביותר בהיסטוריה הדאנושית נותרו בשתקות של מופכות אונטולוגיות ריבוי-dimensionליות לברין.

המצרים בנו פרמידות, המסתופטים בנו את היזוגיות, היונים בנו את הפתרונו, הרומאים בנו את הקולוסאום ואילו היהודים בנו בתי ספר. זו הסיבה שאותם עמים עתיקים הם עמיים שאבד עליהם הכללה ואנחנו חיים וקייםים וכך ליר"ם ישראלי ח'.

בסקר שעשו בארא"ב ב-2013 התברר ש-71 אחוז מהיהודים מתחננים בנישואית טרורבת, אבל התוצאות המדרידיות של המחקר הן ש-94 אחוז מהיהודים האמריקניים אמרו שהם "גאים להיות יהודים". בנוספ', 48 אחוז אמרו שהם לא יכולים לקרוא את האל"ף' בית. וזה נקודות שפל ורמותית שהמשמעות שלה היא שהוחות היהודית, כל כמה שתיה מוצדרת, היא למעשה דקה מותcka. כאשר אנו מבדים את הדש הירושאי אנו מבדים את העתיד היהודי.

הסוגייה היא שאנחנו הרים של אוצרן והחסוכה
בתוך הספר היו המצוירות שלו, המורדים היו הגיבורים
שלו ולימוד וחיה דרכו היו התשובה שלו. זו טגדיה
נוואה וסכנה גROLלה מאוד. זה מה שהרב ערדין, מופת
מעודר השראה של אומץ אינטלקטואלי, ניסה לשנות.
הוא הקדיש את כל חייו עברו זו, והוא החזיר את הלימוד
לחיי האומה שלנו ועשה זאת בדרך שווונית, בדרך
של פיתוח שערוי הלימוד בכלם. זה מה שהופר אותו
לאחר הגיבורים של דורינו ושל תקופתנו.

זה מה שעשה הרב ערדין בתקופתנו, והוא החזיר לנו
את המורשת שלנו, הוא השיב לנו את הספרים שלנו.
בזאת אני אמתה רבינו, בזאת בזבוז את חברתי הרב ערדין

זה פותח אותם בפניהם, והוא החזיר את התווחה כמו שהוא במקורה של כל יהודי באשר הוא.
הרבי שטיינגלץ החזיר את הספר לאנשים כדי שאנו, ילדיינו ונכדינו נחזר להיות מה שתמיד היוינו צדיקים להיות, עם הספר.

מתוך דברים שנשא הרב יונתן זקס ז"ל ביום
ההולדת של הרב עדין אבןישראל שטינצלי

אילו יכולתי להניף סיסמה מעל מעשי, היה כתוב שם: "ילד את עלי"

מיולדותנו במשפחה חילונית במאה שערים ("שנאתי את בית הספר") ועד לכתיבתם של מאות ספרים ופירוש על התלמוד ששינה את פני העם היהודי ("אחרים דחקו אותו זהה"): הרב עדיןaben Yisrael (שטיינזלץ) שיתף לאורך שנותיו מאות עיתונות בעמדותיו, בתחביבו ואף בחיבתו לבני חיים. ריאון מלוקט מшибות שהעניק לתקשורת הארץ ובעולם

הזכרון הראשון

"אני חשב שהזכירן הראשון דראון שלוי הוא מגיל שנה. איני בטוח באשר למקום, אך כמדומני זה היה ברוח יונה, בכרם אברהם. זו הייתה שכונה מעורבת ונבה כל מיני סוגים של אנשים, ביום השנתנו כמושון אגושים שבה. באותו שבוע גדרו גם עמוס עוז שם ואב' יהושע. הייתה מוגר מעמוס עוז בשנתיים, וספר החז"י אוטוביוגרפיה ("ספר על אהבה וחושן") הוא לדעת תיאור לא רע של אוריית השכונה. יצאת עם משפחתי מהשכונה הואת כשהייתי כבן חמוץ או משחו כזה, אבל היוצרים של הראשונים שלוי נזכרו שם. אני זכר שאני בתוך עגלת ילדים, והוא לא דעתתי בין כמה אני, ואמי ואני עוברים ברחוב קטן, קטן מאוד, כשהלכטה מתפוצצת פצצה לי; אימתי תפוסת את העגלת ורצת. והזכירן הראשון דראון היה. מבחינה מסוימת זה זיכרוו כמעט טראומטי. לא יכולתי אפילו להיבול, לא הבנתי שום דבר, רק נתרו בי הזיכרון, התמונה הזאת. זו תמונה אישית של מה שפונה לאחר מכן מכאן 'מאורעות תרצ"ז-תרצ"ט', שהחלו למעשה בעשיה ב-1936."

(מתוך: עדי שרוצר, נומה זיגנון ולירטוב, ריאון עם הרב עדיןaben Yisrael (שטיינזלץ), ישראלים, 8, תשע"ג)

על ילדותו

"שנאתי את בית הספר" נזכר שטיינזלץ, "בדמיוני הוא נראה כמו איזה עינוי שחייבים לעבר אותו לא כדי להפיק איזשהו תועלט, אלא ממש שוכלים אמרום לעשות את חלוקם בעולם. אחרי שלושה חודשים בכיתה א' באתי להורי ואני אמרתי להם: 'עבדיו אני כבר יודע לך ולכטוב, או אולי תוציאו אותי משם?' הם לא עשו זאת".

(מתוך: ארתור סיינר, "מיסטיון מודרני", Midstream, דצמבר 1985)

המשפחה הייתה חילונית מטעם הפועלים, אך גרה במאה שערים. האב רצה שדבן יספג השכלה ושלח אותו ללימוד בבית הספר הדתיליברלי "מוריה". הרב משה שפירא, חבר לכתה וידיר נפש, זכר היטב את פגשיהם וראונגן:

"הגעתו לשם בכיתה ב', אחרי שערכתי מהחרוד. כשנכנסתי לכיתה ראייתי ג'ינג'י בוער שעמד ניצב כמו לפיד אש. רוזן, קפטן, رجالים וידים ככו קיסמים, תמיד במין אלכון, כאילו מסתכל מעבר. הוא היה רחפן, איש הגות כזה. אני זכר את האותיות שצייר באותו שיעור, גלים של תכלת ואדום. התחלנו לשוחח וגילתי עליהם. הכל הוא ידע, ארכות, ספרים, הכל. הוא מודע הקסמים אותי כי פתח לי מרחבים שבתוכו כמהתי אליהם".

(מתוך: דוד ארליך, "כלו רוח", הארץ, 26.6.87)

החזקה בתשובה

כאשר שואלים את הרב עדין שטיינזלץ כיצד עם רקי כהה, עם חינוך שכזה, עם הורים כאלה, נהפר לאחד ממרבי צי התרבות הגדולים בישראל, הוא מתקשה להשיב תשובה חד ממשמעית. לבסוף הוא אומר בחוק: "שניהם אנשים שהם בעלי תאווה כל כך גדולים, שהעולם הזה על כל מנעמו ופיתויו אין מספיק להם. הם רוצים גם את העולם הבא".

"בשוויתי בין 14 התחלתי לחשב על הדת", ממשיך שטיינזלץ ומספר: "לא היה זה תחילה פתאומי. אבי היה נוגג לומר לי: 'אתה יכול להיות כופר – אך אני רוצה שתהיה בור ועם הארץ'. ואמנם, בתוך ילד קראי מאות ספרים. כל ספר שklärתי – רשותיו בחוברת, בציירוף העורות, וו היה חוברת די עבה".

"האדם שהופיע עליי ביותר היה דוד", אחוי אחוי. הוא היה מסורתי אם כי לא היה שומר מצוות. סימנו היה תחתה: 'חובב בראשך שלך. אל תהחשך בדעת החברה'. וכן הרגיל אותו לחשב שהחברה אינה יכולה

מה נכוון ומה איננו נכוון. הוא גם.TabControl מעוני הישגים. הינו הולכים ולפתע היה שואל אותן: 'עדין, מה ראיין?' וכשהתרברר לו שהלמה, היה מוכחה אותה קשות. הוא עסק באומנות ולימוד אותו לפסל, וסבירני שלולא היה רבי – הייתי פסל. "הדור אהב ילדים וילדים היו מושגים אחריו". הוא היה מושג איזה אדם מבוגרים ומיעולים לא ריבר אותם בשפט תינוקות. דוד זה פיתח כי את המחשבה. בגיל 10 כבר כתבתי חיבור בשם 'דברים של משמעות בדברים'. אחר כך התחלתי לשאל שאלות, שדרדתי מעסיקות כל ילד בגיל התתגרבות: לשם מה נברא העולם? האם יש תכלית לקיים? מהי אמת? מהו שקר? כל אדם שוחש על שאלות אלה נכנס לתוחום הרת. אני משוכנע שכל ילד בגיל 14–13 חושב על בעיות אלה, אלא שאין לו המפתח להגיון הרבה".

התובל לתאר את תהליכי הנטగולות לדעת? "זהיה זה תחילה קשה, קשה ביותר. מי שלא הרגל לחbos כיפה – נדמה לו בתחילת כי משקלת טונה, לפחות. אני זכר ביום הראשון שהחנתי תפילין. זה היה בשעת הצהרים. הסתגרתי בחדרי חדרים כדי שאיש לא יראני. זה היה מודר מרגע. עביתי החמורה ביותר היה הטעיה החברתית. גודلت בחברה שמכנה את הרתיהם 'הם'. מילא, אתה קצת בו לודם ואיפלו שונא אותם במקצת. והנה יום אחד אתה מוצא את עצמן באותה חברה שהתרגלת לבבו לה. גם לשפט קשה להסתגל, וגם לעובדה שאתה יכול לאכול עם מקרים וידידים שנאגט לאוכל אצלם תמייד. הורי אף הם לא התהבו מן הצד שעשית".

"בפעם הראשונה שהחנתי תפילין, בקשׁי וכרתי מה שלמדתי לבר מזכה אבל היהת זה חוויה גדולה".

מה זה עשה למערכת היחסים שלך עם אביך? "אבי היה אדם יוצא דופן, אדם שהוא מודע בשל היושרה שלו. לא משנה בהמה האמנת – אם היהת לך יושרה הוא קיבל את זה. צביעות היהת משחו שהוא לא יכול היה לסייע, גם לא רמאות, שקרים או העמדות פנים. כאשר הוא ראה אדם שנראה לו כאיש דת מודע, הוא חתיחס אליו בכבוד גדול. גם אני מתיחס בזורה דומה: כאשר אני רואה ישרה, מכל סוג שהוא, אני רואה אותך אליך אל הקצה, בא לידי בטוי בכל התחותמים, הן בלמדנות, הן בידראות שמיים, באופי וcthomi התהעניות. אנשים שיחסו לך הצעות רכה להצלחה במסורת שיעור תלמוד לקול מגוון כל כך, הם אלה שלחצו עליי לכתוב ביאור שהיה שווה לכל نفس". מה החעם למד תורה אנשים שאינם בהברה שומרין ממצוות?

"שלעם ישראלי מידה גודשה של כבוד וחוכה לירודו תורה, ומה גודשה של גנות לעם הארץ. יתכן שהטרגדיה הגורלה של היינו היא שפסו מקרבנו אפיקורסם. אפיקורס היה אדם שמילא את כרסו ש"ס ופוקסם, ואחר כך נעשה לאפיקורס. אבל רוחה של התורה נשאה בו. היכן יש לך היום אפיקורס כזה? חוותינו מלאים עמי-הארצויות. אולי זו המשך של דרכו של אבי שבקש לעשותות מני מין אפיקורס שכזה: יודע תורה, אדם שיש לו יהס אלה, יחס לתלמיד, אפיקורס, אפיקורס אמר שומר את הנאמר בו. ככל אופן, חס ושלום לא עם הארץ".

אבל אם השאיפה שدوا שאם לא יהיה עם הארץ, אז למה ללמד אותו תלמוד? למה לא תנ"ך? או אולי ללמד בכלל מקצועות חילוניים – במו מתמטיקה, היסטוריה וסוציאולוגיה? "כשאני מדבר על לימוד אני מתחזון ללימוד יהודית. יש מתמטיקאים מסוימים הסכירים שכל מי שלא יודע מתמטיקה אינו יכול להיחס אדם ראוי לשם. אבל ביל"ד יהודית הגדרת היחסות נעשית ריקה מותכו, להזולד יהודית פירושו שאותה בן לעם היהודי; אלא שזו השתייכות פטבית, השתייכות כפוייה, שביחס אליה אין לך כל בחירה. השתייכות אקטיבית נוצרת באמצעות הלימוד. גדרי בנותם, הפילוסוף האנגלי, השair צוואה מוזה:

(תאוריך פרטום לא ידוע)

התלמיד

אתה נחשב לאחד מההפרשנים והמבראים הגדולים של יוינגן, איך בעצם הגעת לך?

"אני עושה עבודה שעני חצרה שדריכה להיעשות. לא תכניתית את ידי סכיב המטרה הזאת; מצאתי את עצמי

"כשאני מדבר על לימוד אני מתכוון
ללימוד היהודי. יש מתמטיקאים
מוסלמים הסבורים שכלי מי שלא יודע
מתמטיקה אינו יכול להיחשב לאדם
ראוי לשם. אבל בילדות היהודי הנדרת
היהדות נעשית ריקה מתוכן"

"הניסו חוראה לי כי גם אצל יהבי וחוקים
מהענין הזה של יהדות יש יחס דרמטי כלפה בכלל
וככלFY יהודים ותמים בפרט. היה זה הווא מזור: מצד אחד
הס מה שמאים עלייך, מצד שני – אחת הסיבות לשנהה
היא התנצלות החולם. כשהוא מסתכל על רב, הוא לא
מסתפק בזקן הארכך שיש לו. הוא היה רוצה לראות בו
אדם *צפוף* בכל התחומיים ובכל העניינים. וכאשר הוא
אינו רואה זאת, מביאו הדבר ליר' שנהה הנובעת מכובביה,
כמי שאומרו: אתה קלקלת את החלום שלי. היה דבר אחד
שהאמנתי בו. ציפיתי שאחות התעלות הנפש כשאפגוש
בך".

ייר' שלג, "גם מאוד הגיוני שאהיה מלך פולין", כל העיר,
22.11.91

הודות התפצצות

בכלנו יש 24 שעות ביום, אפשר לא רגע יותר
מוחה, לגדר המלמודים אין רגע אחד יותר מאשר
לקטן שבבירם, ואף שומן בה יקר בתא לאורח'ב
בדי לדבר; ולא עם תלמידי חכמים אלא עם אנשים
מן השורה, אנשים שאניהם שומרים מצאות, שלא
מבלנים כמעט דבר בהלה או בשמרות מצאות.
מה מניע אותך לדבר *בפני* קהלים בלבד? מה אתה
מבקש להשיג?

"אילו יכולתי להניף סיסמה מעל מה שאני עושה, היה
כתב שם: 'למד את עמי'. אני דואג מאד לעם היהודי. וזה
מקורהאגתי העיירקי והכהה המנייע המרכזוי מאחוריו כמעט
כל מה אני עושה. פה ושם אני עושה דברים בסביב
עצמי, אבל רק *לעתים* רוחקות. רוב הזמן אני עושה מה
שלדעתתי חשוב לעם היהודי.

"חלקים ניכרים של העם היהודי הם בוררים, חלק גדול
מתוכם מנוכרים, בשלבי התבולות. אם יש לי איזושהי
גישה אליהם, אם יש לך דרך לדבר איתם והם – באופן
משמעותי שמעורר בי השתאות – מוכנים לחקש לי, אז
יש לי חובה כלפיהם.

"בקשר זה, הייתי רוצה להיות סוג של מקור מידבק,
כמו שיש מחלת מידבקת. אני הולך ופוגש אנשים ומגדל
תלמידים, ואני מנסה להסביר אותם באותו דבר, אני מנסה
להסביר אותם בסוג הזה של הרציה, של הדאגה עם
היהוד. אני לא אומר שבן אדם יעשה כמוני, שיעשה יותר
טוב ממוני או אחרת ממוני. אבל מה שהוא מנסה לעשות,
אני מנסה להיות מידבק".

מתוך: הרשל שנקס, שRELATON אנקרה, דיוויד אפסטיין, ריאיון
עם הרב שטיינולץ, Moment Magazine אוקטובר 1988.

ירושא

בשאני שואל אותו מה היה רוצה להשאיר אחריו,
עונה הרב שטיינולץ:
"אם הייתה מוגדר, מה הייתה רוצה שישאר אחריו
ירושא, הייתי אומר כה: דרישות, הרוח י'שאם, ספרים
ברוח י'שאם."
אבל אולי נגעת בನשמה של כמה אנשים. כל זמן
שהנור של דולק, אני שומר על האש دولקת ומנסה
להדליק אחרים. ואני מקווה שפה ושם בטור דרכי נגעת
בעוד איה נרות והם נדלקו. יכול להיות שאני נר קטן
ואפורה כוה והם נרות צבעוניים ונוצצים וגדולים ומוציאים.
אדרבה ואדרבה. העיקר שנדלקו".

מתוך: ריאיון מוקלט (ריאיון לא ידוע), 2015

התלהבות מודרנית, להט בלתי פוסק של מחשבה. מכא"
שהוא הביטוי הקלאסי, הטהור ביותר, ליהדות. וגופתו
מקור השנהה לתמצית היהדות, הרי
שליליו חוטל לשאת תמצית השנהה ליהודים.
אם לסכם ואת משפט התייחס אמור כך: ספרו
של היהודי היה התלמוד. התנ"ך נתן לנו ולעולם את
המנונאות; הבית השני נתן לנו ולעולם – דרך הנצרות
ואחר כך הנטראליות – את האידיאה של הגואלה.
התלמוד נתן ליהודים את שפויות הדעת".

מתוך: שבתאי קש גלוקמן, "עם התלמוד", שיחה עם הרב
עדין שטיינולץ עם הופעת מסכת שבת במחדורתו, דבר,
1.12.1968

רנסנס דתי
שטיינולץ מבקר את תנועת התשובה וסבירו שהדריך
התהווורות ותית היא אחרית למגרי.

"הבעיה בתנועת התשובה (של שנות השבעים
והשמונים) הייתה שהיא לא בא מזור עידן רנסנס
רתי, אלא חלק מההתקוממות האידיאולוגית בעקבם
המערבי, שהייתה ממארקס-אנגלס-לנני לשרים نفس
היא בדיק מה שמופיע אותה. זו חברה שכל כך עוסקת
ביחס יהודים וערבים, ממש שזה הנושא האידייאו-הזרזון
שעור מטיר אותה. האם, והותנו, נפשו – כל אלה הם
עכשווי נושאים שליליים. הבהיר היישורי נסע פעם להדריך
כרי שתהיה לו האריה. היום הוא נושא לפניו כדי שתהייה
לו חוויה".

"אמרתי מכך: המעצור האמתי והעיקרי לתשובה
המנונית עתה אינה תאות הצער. לא שמדובר זה אינו
קיים, היציר הרע עדרין קיים; ואולם המרכיב העיקרי
בתוכנו, בקרוב שומר תורה ומצוות".

"ישחוו אמרת לך: כל ראי'ם יקרים כי הם וצע בגד
ה". אם היו חשים על היהודי שומר תורה ומצוות את ה'יע
בירך ה", אם היו רואים את האור השורה עליו – לא
היה מקום לטוען ונטען. אינני מוכoon לחילול השם קטן
או חילול השם גדול. כוונתי לעצם הדבר שרואים יהוד'
רתי ולא רואים עליו את ההארה המיווחת או מתחילה
להשับ, ולפעמים גם בזקוק, שמן הסתום אין בו שום דבר.
זה לדיות המעכוב העיקרי והאמתית לתנועה גדולה של
תשובה".

שגופו ישמר בארון זכוכית, כך שהוא יוכל תמיד לנוכח
בפגישות של החברה הפילוסופית שאוות הקים. והוא גופתו
החונטה מצהה שם ואנשים אחרים ישבים סביב השולחן.
הוא תמיד נזכר בפרוטוקולים של הישיבות כנוכח, אך
לא כמצביע. יהודים שאין להם ידע יהודי נמצאים בכך
באותו מצב".

האם יש איזו רמה של ידע יהודי שמקנה לאדם וב ذات
הכבדה? כדי להיות חבר מלא בעם היהודי נחוצים כישורי
ידע ויכולת. צריכה להיות לך מعرفות כלשהי במקורות
הקלאסיים לך תרבותך. ואם אין לך אותם, אין זה אומר
שהחרסים לך 'פרקטי מידע' אלא משחו חינוי הרבה יותר.
אני רוצה להזכיר עכשו את היהדות, אבל חברי של
משמעותה מידת הונגה של ידע, שחרר לכך".

מתוך: הרשל שנקס, שRELATON אנקרה, דיוויד אפסטיין, ריאיון
עם הרב שטיינולץ, Moment Magazine אוקטובר 1988

עם התלמוד

מדוע דוקא התלמוד? האם אתה רואה ערך ביצירה
זהו דוקא, או שבאותה מידת יכולת לפרש כל מוקור
יהודאי אחר?

"אם נכון הדבר, אנחנו עם הספר, הרי שעם התלמוד
אנו יותר משננו עם התנ"ך. אולם כדי להבין את ענייני
השפנות העזומה של התלמוד עליינו, על כולנו, אפילו
על אלה שלא למדו אותו – עליינו לחתה לפני כן
דין וחשבון על מהותו של התלמוד".

"התלמוד הוא ספר קדוש, אף שהוא מרבר על הכלול,
ועל אף העובדה שהוא ספר ביקורת. הוא כמעט לגמרי
ביקורת. התלמוד תירץ קושיה מסוימת של עצמו, אבל
אין דבר זה אסרך עלייך לתרץ קושיה זו בדרכך אהרת.
הגמרא כאילו אומרת לך: אסרך להאמין לגמרה. עד כמה
שאני יודע, הרי זה הספר הקדוש היחיד בספרות הדתית
שהלומד אילו מתחווים עם עצמו ועם הלומד. הוא מאילו
דורש מן התלמיד שיתנוף אינטלקטואלי מלא. הוא מאילו
את הלומד לדבר ולהשופ על הכלול, ממש על הכלול, ועם כל
הביקורת שלו, התלמוד הוא ספר קדושים. אלים, צא וראה,
קדושתו היא מסווג מיוחד – זאת קדושה אינטלקטואלית".

"התלמוד הוא מסווג מיוחד ומיעקו אינטלקטואליים צדקה,
ולפערם של יהודים ותפקידם בתולדות היהדות. הוא מאילו
מקארל מארקס לתלמיד".

אני בפנים".

הרב שטיינולץ איננו, אבל תורתו נלמודת בצייר
והחכם. ובאים מאורן מכתבי טרם רואו או, ובמרכו^ן
שטיינולץ עמלים על הדפסתם והפצתם באופן נגייש,
מאידע עניינים ושותה לכל נפש.

"הപיעילות לא השנתה מeo שאבא נפטר", אומר אבנישראל. "זהו השair לנוגדים מארט בדורות והודרכה מודיקת כיצד להמשיך את דרכו גם לאחר לילכתו. עם הכתבים שהוא השair להוציאו עוז לפופולריות שונים ספרים, וזה בלי להתייחס לכמה לכמה מסדרות שייחולקו לעשרות כרכים. מגיל מאור צעריר הוא ההסביר לי בתו לבנו שלו, והנהיל לכל העורכים מרוכז שטניינולץ, את המטרה שלו בחיים ואת המטרה שלנו כמכובם פעילות: לעוזר את העם היהודי להתאחד לירע האינטלקטואלי שלו".

לרב שטינבולד היה מנה ברורה, שהוא והתייחס
אליה כל העת. היעד העיקרי בעיניו היה לחבר בין
היהודים למורשתם. "אבא היה אומר שמצד אחד להיות
יהודים ולהיות חלק משפחתי, אנשים הם יהודים בגל
שהם גולדו כאליה, אבל בעיניו יש לעשות משהו כדי
להיות יהודים באמת. הוא דיבר הרבה על עשייה
איינטלקטואלית, והוא חשב שיש עניין לעיסוק של
אדם במחשבה על היהדות. לדבר שהכחיד את
aabaa הוא שלאנשין לא היה אכפת, שייחו אדרישים
לשווים שלהם. היה לו חשוב שכיל יהודי, ובetzem כל
אחד שמתעניין בידע הזה, יוכל להגיע אליו ולחתמו ורד
איתו בקהלות ובנגישות, בלי פחד ודרגה של כבדות
או כושי".

הגאונו שירד לעם

הרב עדין אבנישראל שטינזולץ לא היה עוד תלמיד חכם, אלא גאון פנוון שלא פוגשים בכל דור. החיבוריו העמיקים זיכו אותו בשורה ארוכה של אותות בפרפרסים בארץ ובעולם. אות מהקונגרס האמריקני, פרס ירושלים, אות מהתש"א, אות יקיר ירושלים וועוד. המגן הדאומרייקני טים כינה אותו "אינטלקטואל של פעם במילנווים".

"עֲמָשִׁיכוּ לְעַשׂוֹת דָּבָרִים שֵׁיעַשׂ קָשֶׁר בֵּין אֶלְהָה: אֱלֹקִי יִשְׂרָאֵל וּם יִשְׂרָאֵל, הָעוֹלָם וּמְלֹאוֹו וְהַתּוֹרָה, שִׁיחֵיו אֲדָבָעָתָם כְּאַרְבָּעָ אֲוֹתִיתָ שֶׁל שְׁמוֹ הַגָּדוֹלָה". המוטו הזה, שטבע חבר עדני אכני-ישראל שטיינליץ צ"ל, הפך את ספריו וטורתו למפעל מקיף של הפצת לימוד התורה בכל מקום בעולם, בכל דרך ובכל מה אפשרית. המוטו: להפיץ ידע שייחבר עוזר ועוד יהודים למורשתם, ושיסייע גם למי שאין יהודים להכיר את העושר האינטלקטואלי שיש לעם היהודי לחזיבת

שנה לאחר לכתו, במרכז שטיינולץ עכלים במרץ להפייז את תורתו כך שתציג בעוד ועוד אנשים, תאיר נשיותו, תופץ למקומות נספחים ובמגנון הולך וגדל של שפטות.

מנכ"ל מרכז שטיינולץ, הרב מנוי אבןישראל, מסיים את שנת האבל על אביו בהתרפקות על העבר, בעשייה בהווה, ובמחשבות ותוכניות לעתיד.

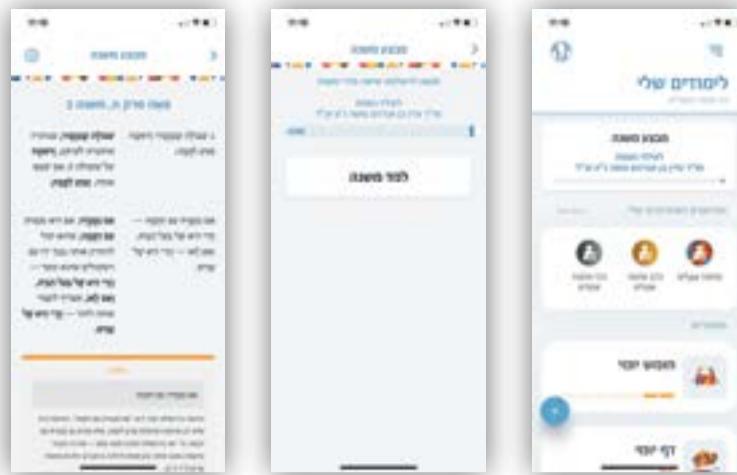
"זו הייתה שנה מאור ארוכה", אומר הרב מנוי. "בדרך כלל, לאורך שנה שלמה יש דברים שוברים את מוחלט החיים ומשנים את השגרה. יש טיסות, יש עיסוקים שונים שמוגנים את העשייה. השנה הזאת, בכלל הקורונה, הייתה מוגבלת מאוד במה שיכלתי לעשות ולאן שיכלתי להגיע במהלך העברונה. באופן אישי הייתה מוגבלת גם בכלל האבל. לא יכולתי לברוח לשום מקום. היו לי לפחות פעמיים ביום לחשוב על האדם שעליו אני אומר קדיש. זה משחו שמצד אחד הופך לחלק ממשה, ומצד שני מכניס אוtor למחשבות בככל פעם חדש. אני נזכר באבא שוב ושוב. זו הייתה רצינרין שנה מארבעה".

עם פטירתו של אביו, השה דרב מני אבן-ישראל את כובד משקלתו של השליחות המונחת על כתפיו. "בשאדים מאבד אבא או אימה, יש לו בחירה. הוא יכול לברוח לחיות את היירון, לעסוק בו ולהתחבר אליו, או ולregnג את האבל והזיכרונות בצד להמשיך הלהה בשגרה שלו. לי אין פרוייליגיה כזו. אני לא יכול לברוח אם להמשיך בזה או לא. לי יש משמעותה שכאב ההשambio. אני מניח את מרכטו שטמיינולץ.vr שבעל אופו

הפעלה ידיעת של איש אחד

אחרי לכתו של הרב שטיינזלץ זצ"ל, פועלים במרכז שהקים לפרסם עוד عشرות רבות של ספרים וסדרות - המבוססים על כתביו ושיעוריו. מנכ"ל המרכז ובנו של מייסדו, הרב מניaben-ישראל, מספר על הקושי האישי ("אני נזכר באבא שוב ושוב"), על האפקטיה שציפויו לחולל מהפהכה בהנגשת לימודי היהדות ("הציבור נמצא בסלולר, וכעת גם ביאורי הרב") ועל החשש מכובד האחריות ("אני לא בouser כמוהן").

שילה פריד
צילום: יוסי אלוני

"יהי ברור שצורך להגיע למצב שבו החומרים של הרב מופיעים גם בצורה דיגיטלית", אומר אברם ישראלי. "אנחנו צריכים להציג למקומות שבו הציבור נמצא, והיום אנשים נמצאים בסלולר. הכל מונגע לנו על כף ידנו". במרכז שטיינזלץ החליטו לפתח ישימון שנגיש את פירושיו הרב באופן של לימוד יומי שמתאים לכל אדם. חומר הלימוד באפליקציה אינו מופיע כספר, אלא על פי הגדולה אישית שבכל גולש מתאים לעצמו ולואפן הלמידה שלו.

"זו לא בניית ספרייה", מסביר אבן-ישראל. "אתה בוחר למידה יומי של משנה, גמרא, תניא או תנ"ך, יכול להיכנס ולהגדיר לעצמך מה תלמד מדי יום. אפשר להחליט כמה תוכנות להפעיל, ובכל לימוד תקבל את המשנה או הגמara עצמה, פירושים והביאור של הרב שטיינזלץ, לצד דוחות, הערות, שרטוטים ואיורים – כשחדרך נדרש לצורך הלימוד".

בנוסף, אפשר לצפות דרך דרכ הישימון בקטיע וידאו ואודיו של הרב. "כל זאת בצורה פשוטה בכיס של כל אחד", מראה לי אבן-ישראל את האפליקציה במכשיר הסלולר שלו. לאחר התנסות אישית אני יכול לומר שהמשחק נעים למשתמש והחומר זמין. אפשר ללמוד תורה בצורה שהיא לא מעיקה, לא מכובידה ושווה לכל נפש.

הישימון כבר נמצא בכל חניות האפליקציות, אבל עדיין בשלב דצחה. "בתמוך הנבחר לפי הלווי" שמותאים לכל אדם לפי סדר יומו. יעלו גם שיעוריים מוקלטים, אם ישנים. אפשר יהה גם להוריד קובצי PDF מתוך האפליקציה, וגם לרוכש ספרים ממרכזו שטיינזלץ.

"אכארזה שהחטורה והתהיה מאית עניינים. כשרואים רף גمرا, חלק מהאנשים הוא נראה דבר כבד ומעיקן; אין פיסוק, אין ניקור והוא נראה ארוך וקצת נאיים. אני רוצה לעשותות הכלוב באופן יידיותי ונגיש, שאנשים לא יפחדו מהגמרה".

אבן-ישראל יודע כי יצירתו של אביי כבר אינה המוצר היחיד בשוק הפרשנות והגנתה התורה. מאז שתלמוד שטיינזלץ יצא לאור כמה עוד מפעלי וספרי פרשנות, ביאורים וכן ארכי אינטרנט שבחם אפשר ללמוד תורה בקלות.

"ברמה הכלכלית, איש ניהול ושיווק, בטח שאני אמר לו לא אהוב את המתחרים שלי", אומר הרב מניב בחיקון, ועובד לסיפור על אביי בנוסחא. "אבא העביר פעם סיפור קבוע בחסידות. באחד השיעורים, בחור שהיה נגיש לא רק בספרים, אלא גם בדיגיטל". ואכן היה נגיש לא רק בספרים, אלא גם בדיגיטל. ואכן בשנת 2021 כבר אי אפשר להתבונן על הדפוס בלבד. המדרים דיגיטליים הוא הדרך הנקחת להציג לעניינים וללבבות רביים.

: היה לי ברור שצורך להציג למצב שבו החומרים של הרב מופיעים גם בצורה דיגיטלית. אנחנו צריכים להציג ל Można מה שכתוב בסלולר"

"ברור שאם לא היה פירושו שלו לגמר, לא היו מתחרים. הוא פתח את זה לעולם, וזה דבר מדהימים. המטרה שלו הייתה להציג לכמה שיטות יהודים"

ישראל חושף שבעקבות "הסכם אברהם" שנחתמו בין מדינת ישראל למיניות ערביות, "אנחנו רוצחים להוציא ספרים ומארמים מכוננים של הרב בערבית". כך למשל, בתחלת משרד הקורונה כתוב הרב שטיינזלץ "תפילה לעת צרה", היא תרגומה ל-17 שפות וכלהן אנגלית, צרפתית, ספרדית, ערבית, הינדו ועוד.

לא מזמן גילתה אבן-ישראל כי אחד הספרים של אבוי אף תורגם לפרסית, ויצא לאור באיראן על ידי האוניברסיטה המרכזית של טהראן. במרכז שטיינזלץ לא מסתפקים בהזאת ספרים למוגרים, אלא פונים גם לילדי ישראל. "אנחנו עושים על הזאת חוברות למידה למוסדות חינוך בארץ ובעולם. מכינים חוברות משניות לתלמידים בישראל".

קובעים עיתים בסマרטפון
 "הוזאה לאור של כל החומר שיש לנו בארכיוון של הרב היא עכודה שמוכרת בכישרדים מיליוני שקלים", מצין אבן-ישראל. "אנחנו רוצחים שהחומר יהיה נגיש לא רק בספרים, אלא גם בדיגיטל". ואכן בשנת 2021 כבר אי אפשר להתבונן על הדפוס בלבד. המדרים דיגיטליים הוא הדרך הנקחת להציג לעניינים וללבבות רביים.

"עם הכתבים שהוא השאיר לנו לאפשר להוציא עד 80 ספרים לפחות". ארכיוון הרוב שטיינזלץ

"קשה בא סימן את ביאור הגمرا שאלו אותו בכל הראיונות: 'עכשוו', שכשכת פירוש לטלמוד, מה עוד נשאר לך לששות? בכל פעם שמיישחו שאל אותו את זה, היה לו מבט שלא מבין מה רוצחים ממנו. הוא היה אמר רק התחלתי".

ואכן, ספרי הרב שטיינזלץ הפכו למפעל רחוב, הדרכה מעבר לפירוש התלמוד. אבן-ישראל מבקש להמשיך את אותו מפעל, אבל לא מחייב לעמוד בקצב. "ש חמון חומר ומהוں עבורות לששות, אנחנו עוברים קשה. אני לא בודר כמוון, אני משתדר. מה שהכי מפיח אוטו זה שליאנים לא יהוה אכפת, לא ייזטו את הักษ ואת החיבור. כדי שהוא לא יקרת, צריך לעבור ולעמל בלי הפסקה".

דוקא מතוך יכולתוeschכלה הכירה כל כך, עשה הרב שטיינזלץ ככל יכולתו להנגש ולבאר את התורה כדי שכמה שייתר אנשים יוכל לעסוק בה.

"הוא ידע שלא יכולים מוסgalים להבין מה הוא רוצה בכל מין, אבל כשהוא שוחח עם אנשים הוא לא התכוון לדבר גבואה מהם", אומר מני אבן-ישראל. "לහפ, הוא ניסה תמיד לברר בrama שלם, ובדרך שהייתה שלו היא לא מסוגלת רגילה של אדם מודחוב, והסביר בಗלול זה הוא רוצה להפוך את הידע שלו לכוה שמנגיש את ספרי הקודש ללייבו של כל אחד. אבא האמן שילמד התורה הוא מצווה שלק. כמו שאני לא יכול לאכול בשבליך, להסתפר בשבליך או להתחנן בשבליך – גם

לימוד התורה הוא דבר שככל אחד צריך לעשות".
 מתוך התפיסה הזאת הוזה ה迤יטו בישיבת תקוуб ובראשו שטיינזלץ ליצור במהלך תקופת הקורונה מיום שמחבר חברות מהארץ ומהעולם באמצעות שרות 'חברות' של אנשים מבית המדרש, בחו"ל ישיבה ולומדי תורה עם ניסיון, ומחבר אותם עם כל אחד שרווצה בכך", מסביר אבן-ישראל. "בחורים מישיבת תקווע לומדים עם שרות 'חברות' של אנשים המבקשים ללמידה – בישראל ו גם בקהילות היהודיות בחו"ל. תקופת הקורונה למדהה אונטו כי על אף המרחוק אפשר להתחבר באמצעות שונים ולימוד עם אנשים מעבר לים. זה מדהימים".

תפילה ב-17 שפות

"למד את עמי" היא הסיסמה של מרכז שטיינזלץ, משפט שהרב היה מרכבה לו, במוגן שפה וועל כל מה אפשרית. אבן-ישראל מסביר כי ציד מתרגמים את הסיסמה. הוא את פרטיקה: "אנחנו מקיים להרחב ולחגידל את שיטופי הפעולה האלה, ולהעצים את מגלי הפעילות של המפעל הזה כמה שיטור. המטרה היא לחבר את אנשי בית המדרש, סיורדים להתמודד עם הידע הזה, אל אנשים שאולי יותר ורקום ממנה".

כאמור, אחד המפעלים המרכזיים של הרב שטיינזלץ היה הוצאה ספרי פירוש הרב שטיינזלץ המפורשת ביחס למקורות התורניים. היצירה המפורשת ביחס לתלמוד בבלי עם פירוש הרב שטיינזלץ, הפה את סוגיות בגמא לנגישת וברורות יותר, כך גם פירוש הרב שטיינזלץ למשנה, לרמב"ם, לתנ"ך, לספרי מוסר והסידות ולעוד רבים. החומר שהשיר עמיד בפני בנו או אף אחר: להוציאו עוד ועוד ספרים, אף שאבוי כבר לא יכול לעבר עלייהם לפני הדרסתם והפצתם ברבים.

"הוזאנן לאחרונה ספר שנקרא 'עד בליך', והוא עוסק בחתוודיות שהרב שעשה ונערכו לכר ספר", מסביר אבן-ישראל. לקרה יום השנה הראשון לפירוט הרב עתידיים במרקeo שטיינזלץ להוציא לאור ספר נוסף, "להרים את השמיים", אוסף ציטוטים מאמראים מכתבים שונים של הרב שטיינזלץ. לצד סדרת "סודות היהדות", שמאפשרת לאנשים שאינם מוחברים לשושיהם ללמידה על שם ייחודי מאפס, יצא לאורanganlia חיבור בשם A Concise Guide to Judaism, וכן תפורסםanganlia חיבור בשם שם עם פירוש התניא. במרקeo עמלים בימי אלה על תרגומים נוספים לספרים ולסדרות שכבת הרב שטיינזלץ, ובשנים הקרובות נראה אותם על מדריכי חינות הספרים.

"התחלנו להוציא את תלמוד שטיינזלץ בתרגום לצרפתית", אומר אבן-ישראל בסיפוק. "התוכנית שלנו היא להוציא בשנים הקרובות לפחות שני ספרים בערבית, ולפחות עוד תרגום של ספר אחדanganlia ואחד בצרפתית בכל שנה".

פרוטסם סדרת הלימוד בצרפתית ימשך בחמש שנים הקרובות, וזאת לאחר שלפני שנתיים סיימו בחוץאה לתרגם את כל הכרכים לשפה האנגלית. אבן-

מתוועדים לזברן

אגיד על עצמי?"
לשאלה שמתעוררות מדוע להגיא בכלל
להתועדות שכו, מшиб ידריה אבינר: "כי אנחנו
אהובים אותו, ולראות אדם בסדר גודל כמו שלו
שעסק בחשבון נפש נוקב ביום הולדתו, זה דבר
שמעורר השראה".

קוד סודי משותך

קבוצות קבוצות מתאפסים תלמידיו של הרב
שטיינולץ אל האלים. שולחן ארוך ורחב באמצעות
האילים מלא בדברי מתקה ומילחה, בהרинг
ובשתיה חריפה כרת וכדין. כולם שותפים
להרגשת החסר הגודל. מתכו, נוכחותו של הרב
עדין מורגשת היטב בין כותלי האלים ובתוכו
הלבבות.

"התחושה המרכזית בערב זה היא שאנו
חסרים את הקברנית שלנו ומנסים למלא את
מקוםו", משף רוד שמחון, תלמיד ותיק של
הרב. "כולנו, כעדר שאין לו רועה, מנסים לראות
אם אפשר לקבץ את העדר למרות זאת, ומה
אפשר לעשות שימוש שימשיך אותן. התחושה היא שיש
רעיוןות מאד גדולים בקרב התלמידים שעדיין
לא התבמשו. הרב עבר מادر קשה, 16 עד 20
שעות ביוםמה, והשקייע בנו את נשמו, וכעת
הוא ציר אותנו לידיו. הוא בקש מאיתנו את זה,
ואנו רוצים לראות מה אנחנו יכולים לעשות
כעת אחריו לכטנו".

שמחון מתאר זאת כמעין ערבי התגניות של
התלמידים. "רוב האנשים כאן לא גרים אחר ליד

ליל שישי של חודש אב, שעת ערב מאוחרת.
ירושלים האבלה עוטה את מלבותי שבת חזון.
במרכזו בנין אחד שוק חסידי מגננים, מספרים
ומושחים. תלמידיו של הרב עדין אבןישראל
יושבים יחד להתועדות חסידיים,ῆמה שהוא
הכינוס הראשון הגדול של תלמידי הרב מאז
השלשים לפטירתו. בי"ז אב יצינו את יום השנה
הראשון להטלתו, אך הערב הם מתועדים
לכבוד יום הולתו של הרב שטיינולץ, התועדות
שהיה מנהיג בכל שנה בג' אב.

"את הפסוק 'זה יהיה יתן לך ליבך' אמורים בדרך כלל על יום המיתה, אבל האמת היא שהפסוק הזה מתאים הרבה יותר ליום ההולדת, משום שהוא הוא מן לחשבון נפש". כך פתח הרב עדין אבןישראל את אחת מהתועודות יום הולתו, כפי שmobaa בספר חדר שיצא כתה לאור ומאנדר עשרים ואחת התועודות של הרב עם תלמידיו.
הרבה היה מאוד מודוכך ביום שקדמו ליום הולתו", אומר לנו ידריה אבינר. "היא הייתה אמרה: תורה שבאתם להיות איתי ביום הקשיים האלה".
"שבוע יום ההולדת שלו באופן בסיסי הוא היה בדיכאון", מעיד גם אלחנן ישראלי. "הוא היה עורך סיום של הש"ס, והתועדות הייתה חוויה מטשטלת. חשבון הנפש שעלייו דיבר לא היה במשגור של קיום מצוות, אלא בבחינה של מה הספקתי". הסטנדרטים שלו כלפי עצמו היו גבוהים מאוד. אתה יושב בתועדות ושותע את הרב אומר לא הספקתי כלום, ומרגיש הרבה יותר גרוועמןגו. אם הרב אומר ככה על עצמו, אז מה

בכל שנה היה הרב עדין אבןישראל צ"ל
מקפיד לקיים "התועדות يوم הולדת", ובה
היי משתתפים תלמידיו מהעבר וההווה.
לאחרונה נפגשו תלמידיו לחגוג את הולתו
של רבם המנוח, לראשונה מאז פטירתו.
כתבתנו הצטרפה להתועדות וניסתה
להבין את כסמה וייחודו. "התחושה
המרכזית בערב זה היא שאנו חסרים
את הקברנית שלנו", סייר אחד המשתתפים

/ אילת כהנא

"אין לי תשובה אחת לשאלה מה
ההמשך של הרב". הרב שטיינולץ
בהתועדות עם תלמידיו
צילום: אייר שרקי

יאיר שركי: "הרב היה 'נוטע' בין ארבעה וחמשה נושאים במהלך התוועדות, ובסוף היה מבין שהיתה פואנטה. התוועדות היא אירוע עצמאי שמדובר על ההוו והעל העתיד, לא על העבר"

אלחנן ישראלי: "לכתחזק התוועדות זו ממשימה לא מבנת מלאיה ולא פשוטה. בעוד ספר בא לפרש משנה סדרה, בהתוועדות קורה דבר הפוך מזה. זה בודק שכל כוונתו הוא להתרחשות החיה"

שרקי
צילום: אריק סולמן

"עוד. יותר. כמה שאתה עסוק – תוסיף. הרב סייר פעמי שכנגע לרבי מלובבץ הוא אמר לו שהוא עוסק בשני דברים גדולים, וממלbet על מה בין השניים יותר. הוא בקש את עצתו של הרב, והרב כתב לו: תוסיף דבר שלishi. כתוסיף לך עוד משהו, תראה שיש לך זמן לעסוק בהכל. תמיד היה לך הרבה זמן תביעה לעוד. והוא לאطبع מאייתנו משהו שהוא לאطبع מעצמו".

לחמות מבנים

הרבנים הללו מסבירים את השם שנבחר בספר החדש: "עד בליך". "לכתחזק התוועדות זו ממשימה לא מבנת מלאיה ולא פשוטה אלחנן ישראלי, העורך הראשי של הספר. "בעוד ספר בא לפרש משנה סדרה, בהתוועדות קורה דבר הפוך. זה אירוע שכלל כולן התרחשות החיה, המפנה והומם", וזה מופיע שהצליח מאוד. אני לא חשב שהיא פרשן מאוז רשי' שכabb בהיקף כזו סדר ושיתתי על הכל. המפעל השני היה המפעל החינוכי, ושם היו המון מה שנראה ככישלונות, המשנה והומם", והוא מפעל להנגשה והידמות, התנגן' המשנה והומם"ם, וזה מפעל שהצליח מאוד. אני לא חשב שהיא פרשן מאוז רשי' שכabb בהיקף כזו

בספר". כדי לעשות זאת בכל זאת, ניסו העורכים תלמידים לשמר כמה שאפשר על השפה של הרב, לשומר על התהוושה שהוא פונה אליו, שירגש אותה כל מי שקורא. אדם שקורא את הספר בצד הנכונה יכול לקבל פנימה את התרחשות הבווערת של התוועדות, שהוא מהבעה הפנימית של הרב, שהוא דבר שמוסgal להבדיק אחרים".

וז גם הסיבה שכצער ראשון בחרו התלמידים להוציא ספר דודוקא על התוועדות: "הרב דיבר בכל מיני סגנונות", אומר אלחנן ישראלי. "היה לו דבר מסוים בשיעורים ויבורו מסוים בהתוועדות. כעורך של הכתבים שלו אני יכול לראות שמבנה המשפטים הוא אחר. יש המון ספרים של הרב עדין שראו או, אבל הקול הזה שאחננו הכרנו, שהיא מאור איש, וזה שהוא שעולם עוד לא שמע. אנחנו מוקמים אחרים דרך הספר".

"הרב דיבר תמיד על אנשים גדולים שהיו מאור חיים בחיהם, וכשכתבו עליהם אמרנו, והתשובה שלנו היא 'תתגרל ויתקרש'? אמרנו, והתשובה שלנו היא 'תתגרל ויתקרש'? והוא הסביר שUCCESSיו התקפיך שלנו הוא במקומו, האחריות היא על קרובינו של המתה. אז במרקחה של הרב, האחריות על התלמידים ליתגרל ויתקרש". מה למשל?

"זה קודם כל רצה שנלמד גמרא. אחר כך שנלמד גמרא, ומתוך ידיעת הגמרא הכללית בעם יצא מהלך גדול יותר. גם על החסידות הוא לא חשב במגנונים של החיצות החסידיות היום, הוא ראה בחסידות רעיון שיכול לחבר את העולם היהודי לחים ישראלים. רב התעסק המון בחינוך, אני חשב שהוא עניין יותר מהספרים. רב היו המון פנים ולבן יש הרבה, האחריות על התלמידים ליתגרל ויתקרש. הוא רוצה שם שיחיו לו דידים ורגליים. אז אין לי תשובה אחת להגיד מה המשך של הרב עם החיים שלו, ולא להפוך אותו לדמויות של צדיק קלאס".

בסוף הערב אפשר היה לראות את תחתית סיר החרינג. אלה השעות החשובות של הלילה, שהוא בינו לבין שמחים, מעורדים ומכבים. "אננו מרגישים כבוד אחריות גדול מאוד", מסכם אחד התלמידים. "שנה שלמה לא יכולנו להתאסף בגל הקורונה, וכעת רצינו להתאסף ולהחליט מה עושים. כל מי שהוא ליד הרב הרבה זמן נדבק בדבר הוה, שהוא לא מרצו מהה השספיק עד כה. הרב השקיע המון בהרבה דברים, ועכשו אנחנו יכולים להשיק, להיות ראויים. מי יידע מה הוא היה אומר לנו הערב, אבל באופן ברור הוא היה תבע מאייתנו משהו".

אבל לא יכול היה לדבר לאחר שלקה בשכז מוחה. "לרב עדין היו שני מפעלים גדולים", ממשיך שركי. "מפעל להנגשה והידמות, התלמוד, התנגן'" המשנה והומם, וזה מפעל שהצליח מאוד. אני לא חשב שהיא פרשן מאוז רשי' שכabb בהיקף כזו סדר ושיתתי על הכל. המפעל השני היה המפעל החינוכי, ושם היו המון מה שנראה ככישלונות, מוסדות שנפתחו ונסגרו. אבל אף פעם הרב לא היה רבי של חסידים כמו שניסו לעשות ממנו. הוא לא נגש מנהיגים של אדרויות".

בעינויו, השיחות הבי' מעניינות של הרב הי' בהתוועדות. "הרב היה נוטע בין ארבעה וחמשה נושאים בקהל התוועדות, ובסוף היה מבין שהיתה פואנטה. הוא דיבר על הקב"ה וההוושה, אין בה מalgo קבוע מראש, והוא מודגש כל כך בחסידון, הניגוניים מלויים ב"חיים", בדיבור ודברוק חביבים. "

"ארצישט זה היה שבו הנשמה יצאה מהגנות, אבל ביום הホールת הנשמה נכנסה לגוף", מסביר הרב מאיר הנגבי, עורך התנגן' המבוادر ועובד פירוש טיטינולץ לתלמיד, את פשר התוועדות. ביום הホールת אנחנו יכולים להמשיך לזכור את הנוכחות הגשמית של הרב, וכך אנחנו עושים התוועדות גם ביום זה ולא רק ב'ארצישט'."

"אני זכר היטב את התוועדות האחרונה שהוא דבר בה בಗילוلب על עצמו", נזכר עיתונאי חדשות 12 יאיר שركי, שהוא תלמיד קרוב של הרב עוד מנעורו. "האוירה שהוא השרה הייתה של לא מספיק", וביום הホールת הוא היה אומר את זה על עצמו. בתוועדות האחרונה שהוא דיבר בה הוא אמר שום הספרים הוא יסתדר, לא נזoor לו. בוה, הוא רוצה שם שיחיו לו דידים ורגליים. והוא רוצה לאנשים שייחיו לו דידים ורגליים. והוא רוצה לבכבות".

הרבנים שרכאי נזכר בהם מצוטטים בתוועדות שהודפסה עברו הערב המוחדר הזה: "אם מישחו רוצה רק לעוזר לי למלא את רצוני, לא שותה לי מתנה, למלא את רצוני וזה לא לעוזר לי לכתוב עוד ספר. עם זה אני אסתדר... היתי רוצה בכל העולמות ובכל האופנים לעשות דברים... לעשות כל מה שצורך לעשות, צרך שלוש מאות דידים, שלוש מאות רגליים. וזה מה שאני מנסה לשאול מאחרים, שישאלו לי את הדידים והרגליים שלהם, ואת הראשים שלהם".

הרב עדין, מציינים תלמידיו, היה נוכח בתוועדות בכל הווייתו ובכל שלביה: בכינסה להתוועדות, באמירת ה'לחים', בריקודי השמחה ובניגוני האגעוגים. גם בערב הזה, שבו הוא מודגש כל כך בחסידון, הניגוניים מלויים ב"לחים", בדיבור ודברוק חביבים. "

אבל ביום הホールת הנשמה יצאה מהגנות, והרב מאיר הנגבי, עורך התנגן' המבוادر ועובד פירוש טיטינולץ לתלמיד, את פשר התוועדות. ביום הホールת אנחנו יכולים להמשיך לזכור את הנוכחות הגשמית של הרב, וכך אנחנו עושים התוועדות גם ביום זה ולא רק ב'ארצישט'. "

"אני זכר היטב את התוועדות האחרונה שהוא דבר בה בגילולב על עצמו", נזכר עיתונאי חדשות 12 יאיר שركי, שהוא תלמיד קרוב של הרב עוד מנעורו. "האוירה שהוא השרה הייתה של לא מספיק", וביום הホールת הוא היה אומר את זה על עצמו. בתוועדות האחרונה שהוא דיבר בה הוא אמר שום הספרים הוא יסתדר, לא נזoor לו. בוה, הוא רוצה שם שיחיו לו דידים ורגליים. והוא רוצה לאנשים שייחיו לו דידים ורגליים. והוא רוצה לבכבות".

הרבנים שרכאי נזכר בהם מצוטטים בתוועדות שהודפסה עברו הערב המוחדר הזה: "אם מישחו רוצה רק לעוזר לי למלא את רצוני, לא שותה לי מתנה, למלא את רצוני וזה לא לעוזר לי לכתוב עוד ספר. עם זה אני אסתדר... היתי רוצה בכל העולמות ובכל האופנים לעשות דברים... לעשות כל מה שצורך לעשות, צרך שלוש מאות דידים, שלוש מאות רגליים. וזה מה שאני מנסה לשאול מאחרים, שישאלו לי את הדידים והרגליים שלהם, ואת הראשים שלהם".

רכאי מזכיר כי במשך כמעט ארבע שנים התלמידים התוועדו עם הרב כשחוא אמן שמע,

במלואת שנה לפטירתו
של הרב עדיןaben-Yisrael Steinzaltz

25% הנחה

**על כל* ספרי הרב באתר
בין התאריכים: 22.7-31.8**

10% הנחה נוספת לחבריו מועדון

”המשיכו לעשות דברים שיעשו קשר בין
אליה: אלוקי ישראל ועם ישראל, העולם
ומלאו והתורה, שיהיו ארבעתם כארבע
אותיות של שמו הגדול.

עדיןaben-Yisrael Steinzaltz זצ"ל.

* בלבד סטימ של התלמוד בעברית

www.korenpub.co.il

